

Sintaktičke pogreške u publicističkom funkcionalnom stilu hrvatskog jezika

Erdelji, Marina

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:543159>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-03-04**



Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)



SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA KROATISTIKU

MARINA ERDELJI

Sintaktičke pogreške
u publicističkome funkcionalnom stilu hrvatskoga jezika

Završni rad

PULA, 2015.

SVEUČILIŠTE JURJA DOBRILE U PULI

FILOZOFSKI FAKULTET

ODSJEK ZA KROATISTIKU

MARINA ERDELJI

Sintaktičke pogreške
u publicističkome funkcionalnom stilu hrvatskoga jezika

Završni rad

JMBAG: 0303032695

SMJER: Hrvatski jezik i književnost

KOLEGIJ: Sintaksa hrvatskoga standardnog jezika

MENTORICA: dr. sc. Helena Pavletić, doc.

PULA, 2015.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, Marina Erdelji, studentica Hrvatskog jezika i književnosti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da nijedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Studentica:

U Puli, 24. rujna 2015.

IZJAVA O KORIŠTENJU AUTORSKOG PRAVA

Ja, Marina Erdelji, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, kao nositelju prava iskorištavanja, da moj završni rad pod nazivom „Sintaktičke pogreške u publicističkome funkcionalnom silu hrvatskoga jezika“ koristi na način da gore navedeno autorsko djelo, kao cjeloviti tekst, trajno objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te kopira u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu s Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama. Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

U Puli, 24. rujna 2015.

Potpis

SADRŽAJ:

| | |
|--|----|
| 1. Uvod..... | 7 |
| 2. Sintaksa i publicistički funkcionalni stil..... | 9 |
| 3. Analiza sintaktičkih pogrešaka..... | 11 |
| 3.1. Sintaktičke službe prijedloga..... | 11 |
| 3.1.1. Prijedlog <i>glede</i> | 11 |
| 3.1.2. Prijedlozi <i>između</i> i <i>među</i> | 11 |
| 3.1.3. Prijedlozi <i>kod</i> i <i>k(a)</i> | 12 |
| 3.1.4. Prijedlog <i>kroz</i> | 12 |
| 3.1.5. Prijedlog <i>po</i> | 13 |
| 3.1.6. Prijedlog <i>putem</i> | 14 |
| 3.1.7. Prijedlog <i>pred(a)</i> | 15 |
| 3.1.8. Prijedlog <i>preko</i> | 16 |
| 3.1.9. Prijedlozi <i>radi</i> i <i>zbog</i> | 16 |
| 3.1.10. Prijedlog <i>s(a)</i> | 17 |
| 3.1.11. Prijedlog <i>za</i> + infinitiv..... | 19 |
| 3.1.12. Prijedlozi u konstrukcijama s različitim padežima..... | 20 |
| 3.2. Sintaktičke službe veznika..... | 20 |
| 3.2.1. Veznik <i>*bez da > a da</i> | 20 |
| 3.2.2. Veznik <i>*bez obzira (što) > bez obzira na to što</i> | 21 |
| 3.2.3. Veznici <i>budući da</i> i <i>jer</i> | 21 |
| 3.2.4. Veznik <i>*da bi > da, a, ali, i</i> | 22 |
| 3.2.5. Veznički skup <i>*kako... tako i > i... i</i> | 22 |
| 3.2.6. Veznik <i>*mada > iako, premda</i> | 23 |
| 3.2.7. Veznici <i>ni</i> i <i>niti</i> | 23 |
| 3.2.8. Veznik <i>pošto</i> | 24 |
| 3.2.9. Veznik <i>*(s) obzirom da > s obzirom na to da</i> | 24 |
| 3.2.10. Veznici <i>ukoliko</i> i <i>ako</i> | 25 |
| 3.2.11. Veznički pleonazam <i>zato jer</i> | 25 |

| | | |
|--------|--|----|
| 3.3. | Sročnost..... | 26 |
| 3.4. | Pogrešna rekcija..... | 28 |
| 3.4.1. | <i>*kontaktirati + A > kontaktirati + I</i> | 28 |
| 3.4.2. | <i>*koristiti + A > koristiti + I</i> | 29 |
| 3.4.3. | <i>*sličiti + A > sličiti + D</i> | 30 |
| 3.4.4. | <i>*smetati + A > smetati + D</i> | 30 |
| 3.4.5. | <i>*pomoći + A > pomoći + D</i> | 30 |
| 3.5. | Ostale sintaktičke pogreške..... | 30 |
| 3.5.1. | Čestica <i>li</i> | 30 |
| 3.5.2. | Konstrukcije s riječcom <i>ni</i> | 31 |
| 3.5.3. | Mjesto enklitike..... | 32 |
| 3.5.4. | Nepunoznačni glagol + odglagolna imenica..... | 32 |
| 3.5.5. | Nesklonjiva imenica/imenica s crticom + imenica..... | 33 |
| 3.5.6. | Posvojni genitiv/posvojni pridjev..... | 34 |
| 3.5.7. | Složene rečenice i zarez..... | 35 |
| 4. | Zaključak..... | 37 |
| 5. | Literatura..... | 39 |
| 6. | Izvor..... | 40 |
| 7. | Sažetak..... | 41 |
| 8. | Summary..... | 42 |

1. Uvod

Hrvatski je jezik bogat narječjima, dijalektima, mjesnim i gradskim govorima te žargonima. Kao dokaz da u njima postoji norma činjenica je da će stanovnici nekog mjesta odmah prepoznati onoga tko ne zna ili ne upotrebljava dobro njihov govor te će ga ispraviti rečenicom: *Kod nas se to tako ne kaže*. Zbog raznolikosti jezika u različitim krajevima, hrvatski jezik obuhvaća i hrvatski standardni jezik, zajednički propisan jezik uređen eksplicitnom normom čije su bitne značajke „autonomnost, svjesna normiranost, višefunkcionalnost, stabilnost u prostoru i elastična stabilnost u vremenu.“¹

Standardni je jezik uređen normom, tj. pravilima (pravopisom i gramatikom) i popisom (normativnim rječnikom) jer oni određuju što ne pripada, a što pripada standardnome jeziku. Dvojbe o tome pripada li što standardnomu jeziku postoje tamo gdje postoje inačice (mogućnost izbora između jezičnih jedinica). Budući da inačice postoje na svim razinama, „normiranje se provodi na svim njegovim razinama te razlikujemo fonološku, morfološku, sintaktičku, tvorbenu, leksičku, pravopisnu i naglasnu normu.“² Normiranjem na sintaktičoj razini bavi se disciplina koja se naziva *sintaksa*, najkompleksnija lingvistička disciplina koja je usmjerena prema rečenici, glavnoj sintaktičkoj jedinici, odnosno proučava rečenično ustrojstvo i odnose među rečeničnim jedinicama, tj. pravila po kojima se riječi slažu u sintagme, rečenice i tekst.

Višefunkcionalnost standardnoga jezika odnosi se na njegovu višestruku funkciju, odnosno funkcionalne stilove koji se raslojavaju na podstilove i žanrove, a svaki od njih ima svoje zakonitosti, razlike i zajednički općeobavezni neutralni standardni jezik. Funkcionalni stil koji susrećemo u medijima, točnije novinama, naziva se publicističkim ili novinarskim funkcionalnim stilom, najsloženiji je funkcionalni stil hrvatskoga standardnoga jezika u okviru kojega se ostvaruje mnogo različitih žanrova i funkcija u kojima se, prema tome, razlikuje i jezik pa novinari moraju uskladiti norme tih pojedinih stilova, uz poštivanje norma standardnoga jezika.

U radu se opisuju sintaktičke pogreške u publicističkome funkcionalnom stilu, točnije iz *24sata*, čiji je prvi broj dnevnoga lista izdan 2. ožujka 2005. godine, a godinu su poslije postale najčitanije, najpopularnije i najprodavanije dnevne novine u Hrvatskoj. Budući da je

¹Andela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2006., str. 22.

²Teodora Fonović Cvijanović, Samanta Paronić: *Najčešće sintaktičke pogreške u publicističkome stilu (na primjeru Glasa Istre)*, Tabula, 2013., str. 115.

publicistički funkcionalni stil u kojemu se norma najlakše razara i postaje upitna, analizom deset brojeva *24sata* pokušat će se utvrditi poštuje li se sintaktička norma hrvatskoga standardnog jezika. Dakle, analiza je obuhvatila deset brojeva *24sata* od 1. ožujka do 10. ožujka 2015. godine, i to: prijedloge *glede, između i među, k(a) i kod, kroz, po putem, pred, preko, radi i zbog, s(a), za* te prijedloge koji dolaze u konstrukcijama s različitim padežima; veznike *bez da, budući da i jer, bez obzira na to što, da bi, kako... tako i, mada, ni i niti, pošto, s obzirom na to da, ukoliko i ako* te veznički pleonazam *zato jer*; sročnost; rekciju glagola *kontaktirati, koristiti, sličiti, smetati, pomoći* te ostale jezične probleme vezane uz sintaksu: česticu *li*; konstrukcije s riječcom *ni*; mjesto enklitike; nesklonjivu imenicu/imenicu s crticom + imenicu; nepunoznačni glagol + odglagolnu imenica; posvojni pridjev i posvojni genitiv te složene rečenice i zarez. Cilj je analize na temelju analiziranih primjera iz novina pokazati u kolikoj se mjeri norma na sintaktičkoj razini u publicističkome stilu ne poštuje pa uz pomoć normativnih priručnika ukazati na odstupanja od sintaktičke norme i pravila koja se trebaju poštivati. U radu se navode primjeri nepoštivanja sintaktičkih pravila hrvatskoga standardnog jezika koji su potvrđeni u analiziranome korpusu.

2. Sintaksa i publicistički funkcionalni stil

Kada govorimo o višestrukim funkcijama hrvatskoga standardnog jezika, odnosno funkcionalnim stilovima „govorimo o znanstvenome funkcionalnom stilu, o administrativno-poslovnome funkcionalnom stilu, o novinarsko-publicističkome funkcionalnom stilu, o književnoumjetničkome funkcionalnom stilu i o razgovornome funkcionalnom stilu“³ koji se raslojavaju na podstilove i žanrove. Zajednički im je općeobavezni neutralni standardni jezik, svaki od njih ima svoje zakonitosti po kojima funkcionira i po čemu se razlikuje od drugih funkcionalnih stilova, a razlikuju se „po fonološkim, prozodijskim, morfološkim, sintaktičkim, leksičkim i semantičkim značajkama.“⁴ U „hrvatskoj su normativisti bez sumnje najproblematičniji oni perspektivni zahvati koji se odnose na sintaktičku razinu“⁵ jer od „gramatičkih razlika među pojedinim funkcionalnim stilovima hrvatskoga standardnog jezika (...) sintaktičke su bez sumnje najbrojnije“⁶ pa s njima dolaze mnoge dvojbe, nejasnoće i nepravilnosti u uporabi.

Sintaksa je, nema sumnje, najkompleksnija lingvistička disciplina. Naziv joj potječe od grčke riječi *śyntaxis* što znači 'red, slaganje, uređivanje, razmještaj, namještanje'. „Dio je gramatike koji proučava rečenično ustrojstvo“⁷, odnosno pravila po kojima se riječi nižući slažu u sintagme i rečenice. Odnosi među jedinicama (riječima, sintagmama i rečenicama) u nizu mogu biti sintagmatski (tiču se razmještaja jezičnih jedinica) i paradigmatički (tiču se odabira jezičnih jedinica). Dakle, sva je sintaksa usmjerena prema rečenici kojoj je donja granica riječ, a gornja diskurs. Rečenica se može proučavati kao: sintaktička jedinica i obavijesna jedinica (iskaz). Za prenošenje obavijesti ponekad nije dovoljna samo jedna rečenica pa se rečenice, povezujući konektorima, nadovezuju jedna na drugu u veću cjelinu (tekst). Pokazatelj je uključenosti rečenice u tekst, odnosno kontekst red riječi u rečenici koji može biti stilski neobilježen (neutralan) i stilski obilježen (stilogen).

„Sintaksi po mnogo čemu pripada središnje mjesto među gramatičkim disciplinama“⁸ jer na sintaktičkoj razini zapravo jezik funkcionira. Budući da se na sintaktičkoj razini

³Josip Silić i Ivo Pranjković: *Gramatika hrvatskoga jezika za gimnazije i viskoka učilišta*, 2. izd., Zagreb, 2007., str. 375.

⁴Teodora Fonović Cvijanović, Samanta Paronić: o.c., str. 115.

⁵Ivo Pranjković: *Druga hrvatska skladnja: sintaktičke rasprave*, Hrvatska sveučilišna naknada, Zagreb, 2001., str. 105.

⁶Ivo Pranjković: o.c., str. 89.

⁷Radoslav Katičić: *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, treće, poboljšano izd., Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2002., str. 21.

⁸Ivo Pranjković: o.c., str. 117.

susrećemo s velikim brojem inačica koje nam stoje na raspolaganju, one se u velikoj mjeri u uporabi iskorištavaju ne vodeći računa o tome poštuje li se norma standardnoga jezika, a upravo je publicistički funkcionalni stil „filtar kroz koji mnoge značajke razgovornog stila ulaze u općeobvezatni standard.“⁹

Novinarsko-publicistički (žurnalistički) stil „najsloženiji je funkcionalni stil (hrvatskoga) standardnoga jezika“¹⁰ koji se ostvaruje u pisanome (jezik tiska i interneta) i govornome mediju (jezik radija i televizije), a njime se služe novinari i publicisti. U okviru njega ostvaruje se mnogo različitih žanrova, a različite su i njegove funkcije „informativna, propagandna, popularizatorska, prosvjetiteljska, agitativna, pedagoška i zabavna“¹¹, a to traži „i uporabu neutralnih (stilski nemarkiranih, neobilježenih) i uporabu ekspresivnih (stilski markiranih, obilježenih) jezičnih sredstava.“¹² Prema tome, u svakome od žanrova publicističkoga stila razlikuje se i jezik. Novinar stoga mora svoje pisanje uskladiti s normama pojedinih žanrova (vrsta) koji se ostvaruju unutar publicističkoga stila, ali i upotrebljavati jezik usklađen sa zahtjevima standardnojezičnih norma jer je publicistički stil „'najživlji' funkcionalni stil (...) koji normu najbolje ovjerava i najlakše razara, stil u kojemu se najbolje pokazuju mjesta na kojima norma postaje upitnom ili situacije u kojima normativno pravilo ostaje mrtvo slovo na papiru.“¹³

Upravo ta jezična živost i težnja ovjerenosti upotrijebljenih jezičnih jedinica uvjetovana je korisnikom koji treba jasnu i razumljivu obavijest pisanu razumljivim stilom. Budući da dnevne novine imaju, uz informativne emisije, najširi krug korisnika, namjena im je u prvome redu da obavijeste, tj. da što kraće, jednostavnije i razumljivije prenesu obavijest, a to se tada odražava i u jeziku. Stoga je jezik medija sve manje jezično uzoran te ga karakterizira uprosječivanje sintakse, što i jest jedna od općih obilježja sintakse publicističkoga stila pa ćemo u narednim redcima teksta vidjeti u kolikoj se mjeri uprosječuje sintaktička razina i odstupa od normativnih pravila na primjeru jednih dnevnih novina.

⁹Lana Hudeček, Milica Mihaljević: *Jezik medija: publicistički funkcionalni stil*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2009, str. 10

¹⁰Josip Silić: *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Disput, Zagreb, 2006., str. 75.

¹¹Josip Silić: o.c., str. 77.

¹²Josip Silić: o.c., str. 77.

¹³Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 247.

3. Analiza sintaktičkih pogrešaka

3.1. Sintaktičke službe prijedloga

3.1.1. Prijedlog *glede*

Glede je prijedlog koji „treba upotrebljavati u značenju 'što se tiče čega (ne koga), s obzirom na, u vezi s' (npr. *Htio bih nešto učiniti glede toga.*), a ne umjesto prijedloga *zbog* i *radi*“¹⁴ kao npr. u rečenici: **Sad se javlja naknadna pamet glede domaćih ekonomskih stručnjaka.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 8.) koju je potrebno zamijeniti rečenicom: *Sada se javlja naknadna pamet **zbog** domaćih ekonomskih stručnjaka.* Prijedlog se *glede* također „može upotrebljavati u značenjima 'uzevši (što) u obzir' (npr. *glede novonastale situacije*), 'imajući (što) na umu' (*glede svega učinjenoga*)“¹⁵, a nikako u konstrukciji **glede mene/glede tebe, već s obzirom na mene/na tebe.*

3.1.2. Prijedlozi *između* i *među*

Prijedlozi *između* i *među* prostorni su prijedlozi. Pogrešno se smatraju sinonimima, no postoji razlika između njih „u tome što prijedlog *između* dolazi kao veza u odnosu dvaju predmeta / pojmova (...), a *među* kao veza u odnosu više predmeta / pojmova.“¹⁶ Prema tome, rečenicu: **Drama Tene Štivičić (37) „Tri zime“, koja se prikazivala u londonskom kazalištu, odabrana je između njih 150.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 72.) trebalo bi zamijeniti rečenicom: *Drama „Tri zime“ Tene Štivičić (37) (...) odabrana je **među** njih 150.*, dok bi rečenicu: *Odnos s partnerom sve je bolji. *Čini se da će razlike među vama pasti u drugi plan.* (24sata, 1. 3. 2015., str. 64.) trebalo zamijeniti rečenicom: *Čini se da će razlike **između** vas pasti u drugi plan.* Ali dobro je uporebljavati i svezu *među* ostalim i svezu *između* ostaloga, npr. ***Između** ostalog, rekao je kako nije imao uvid u zaradu Novih fosila.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 68.) i *Ideja LinkedIna zapravo i je da, **među** ostalim, ima ulogu CV-a (...).* (24sata, 9. 3. 2015., str. 63.). Još primjera: **Granice između pojedinih znanstvenih disciplina postaju porozne i znanje se između njih kontinuirano prelijeva.* (24sata, 7. 3. 2015., str. 3.); **Napokon ćemo uspostaviti komunikaciju između svih u sustavu.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 17.); **Netrpeljivost između čelnika u Hrvatskoj šteti njihovu ugledu u zemlji i svijetu (...).* (24sata, 9. 3. 2015., str. 26.).

¹⁴ Anđela Frančić, Bernardina Petrović: *Hrvatski jezik i jezična kultura*, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, Zapresić, 2013., str. 181.

¹⁵ Anđela Frančić, Bernardina Petrović: o.c., str. 181.

¹⁶ Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 152.

3.1.3. Prijedlozi *k(a)* i *kod*

Prijedlozi *k(a)* i *kod* u izrazima s dativom i genitivom u značenju su „prostorne koegzistencije, statičnosti (...) i u značenju opće direktivnosti, prostorne dinamičnosti.“¹⁷ Izrazi s prijedlogom *k(a)* vežu se uz dinamičnost, a s prijedlogom *kod* uz statičnost. Često se izjednačuju te se pri uporabi griješi, a u nekim ih se primjerima i izostavlja. Npr. rečenica: **Osvetio mi se tako da me proglasio organizacijskim viškom te je zatražio ispunjenje otkaznog roka, koji sam odradila sjedeći kući.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 22.) pogrešna je. „Pogrješno je kazati *Kući sam* jer prilog *kući* ne pripada standardnomu jeziku. Umjesto toga priloga treba upotrebljavati prijedložni izraz *kod kuće*.“¹⁸ Ispravilno bi bilo: (...) *zatražio ispunjenje otkaznoga roka koji sam odradila sjedeći kod kuće*. Uz razlikovanje prijedloga *k(a)* i *kod* stoji pravilo da „prijedlog *k / ka* označuje kretanje prema nekom cilju i ne treba na njegovu mjestu upotrebljavati prijedlog *kod*.“¹⁹ Rečenica: **Navodno Kate Middleton (33) sina stalno vodi kod svojih roditelja Michaela (66) i Carole (60), a Charlesa ne želi blizu.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 62.) pravilno bi glasila: *Navodno Kate Middleton (33) stalno vodi sina k²⁰ svojim roditeljima (...)*. Još primjera: **Nakon napada na dijete, roditelji su mališana odvezli kod bake i djeda kako bi se svi malo oraspoložili (...)*. (24sata, 9. 3. 2015., str. 10.); **Bilo je to vrijeme novog vala, kad su mladi hrlili u Jabuku, Saloon i Kulušić, no Gordan ga je odlučio proslaviti kući.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 32.); **Magdalena u svojoj boli odlazi kod slomljenog Andrije i postepeno se zbližava s njim.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 70.).

3.1.4. Prijedlog *kroz*

„Prijedlog *kroz* uza se vezuje imensku riječ u akuzativu i najčešće označuje prostor“²¹, odnosno „kretanje unutrašnjošću nečega od početka do kraja“²². Može označavati i vrijeme tijekom kojega se radnja odvija (*kroz godine*), način (*kroz strah*) ili okolnosti (*kroz maglu*), no jezični savjetnici donose i ograničenja u vezi s njegovom uporabom ističući da prijedlog *kroz* nije dobro upotrebljavati uz riječi za osobe i ustanove ni umjesto instrumentala, za izricanje sredstva, oruđa i uzroka, vremena i načina jer je to isključivo mjesni prijedlog. Npr. rečenicu: **Polaznici su (...) se pripremili za prijavu na natječaj kroz pisanje životopisa i pripreme razgovora za posao.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 2.) treba zamijeniti rečenicom s imenicom u

¹⁷Ivo Pranjković: o.c., str. 96.

¹⁸Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 62.

¹⁹Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 153.

²⁰Prijedlog *k(a)* može se i izostaviti jer se smjer označuje i besprijedložnim dativom.

²¹Ivana Matas Ivanković: *Prijedlozi za izražavanje sredstva između norme i uporabe*, Jezik, 60., str. 13.

²²Ivan Brabec: *100 jezičnih savjeta*, četvrto izd., Školske novine, Zagreb, 1984., str. 104.

instrumentalu: *Polaznici su (...) se pripremili za prijavu na natječaj pisanjem životopisa i pripreme razgovora za posao.* Također i kao oznaka apstraktnog sredstva ne upotrebljava se prijedlog *kroz*, nego imenicu u instrumentalu jer „je takva poraba rijetka, ponešto arhaična i normativno nepreporučljiva“²³, kao npr. rečenica: **Povećava se trend prijenosa poslovanja na drugu osobu kroz prodaju tvrtke neobiteljskom menadžeru ili zaposleniku (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 76.) koja bi ispravno glasila: *Povećava se trend prijenosa poslovanja na drugu osobu prodajom tvrtke neobiteljskom menadžeru ili zaposleniku (...).* Još primjera: **Istraživanja (...) pokazuju kako prosječni studenti s natprosječnom motivacijom postižu natprosječne rezultate, i to kroz kombinaciju napornog učenja i prakse.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 72); **(...) u posljednje se vrijeme okreću građanima kroz oprost dugova i drugim socijalnim potezima.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 27.); **A onda da bi se u nekoliko intervala cjepiva ponovo naručivala također kroz interventni uvoz.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 10.); **„Hvala“ ovoj socijalno neosjetljivoj Vladi što dopušta pljačkanje građana i poduzetnika kroz enormno preskupo gorivo (...).* (24sata, 5. 3. 2015., str. 12.); **Njihove ideje će se daljnje realizirati kroz inkubatore, akceleratori i druge poslovne (...).* (24sata, 6. 3. 2015., str. 3.); **Kroz univerzalni sportski program mogu se očitati karakteristike djeteta i pokazati u kojem smjeru valja ići (...).* (24sata, 6. 3. 2015., str. 53.); **HRANA SE NE TREBA GLEDATI SAMO KROZ KALORIJE, VEĆ I KROZ BIOKEMIJSKI SUSTAV (...).* (24sata, 6. 3. 2015., str. 54.); **Višemjesečno napuhavanje lanjskih singlova kroz sve dostupne medije ne može sakriti činjenicu da je riječ o bendu srednjeg dometa (...).* (24sata, 8. 3. 2014., str. 71.); **Knjiga „Vrati se i kaži zbogom“ (...) je književni eksperiment, neka vrsta razgovora kroz poeziju.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 37.); **Karijeru nastavlja na velikom platnu neprestano demonstrirajući svoju moć kroz brojne filmske naslove.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 45.).

3.1.5. Prijedlog *po*

Prijedlog *po* ima više značenja, a slaže se s dvama padežima: akuzativom i lokativom, no često se pogrešno upotrebljava, ponekad i umjesto drugih prijedloga. Tako se, „kada znači korist ili štetu, pogrešno rabi umjesto prijedloga *za*.“²⁴ Npr.: **Stoga mu recite da je vas zaista smeta njegovo ponašanje koje smatrate lošim, i po vas i po njemu.* (24sata, 1. 3. 2015., str. 84.) > (...) *i za vas i za njega.*; **Tad bi po pljački dobio od tri do dvanaest godina zatvora.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 7.) > *Tada bi za svaku pljačku (...);* zatim: **Dosad su se takvi*

²³Ivo Pranjković: o.c., str. 26.

²⁴Mihovil Dulčić (prir.): *Govorimo hrvatski: jezični savjeti*, Hrvatski radio, Naklada Naprijed, Zagreb, 1997., str. 391.

problemi sanirali lijekovima i metodom interventne ablacije (...) ali je uz zahvat išao niz po život opasnih mogućih komplikacija. (24sata, 6. 3. 2015., str. 26.) > (...) niz **za život opasnih mogućih komplikacija**. Također, ako želimo izreći svoj sud, stajalište ili mišljenje o čemu, često čujemo konstrukcije s prijedlogom *po* koje valja izbjegavati, npr. u rečenici: **Po meni, vlasnik pitbula nikako nije smio psa pustiti bez nadzora na ulicu.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 10.) umjesto *po meni* bilo bi bolje reći: *mislim, smatram: Mislim da vlasnik pitbula (...)*. Još primjera: **Po Gjeneru je ubojstvo Nemcova bjelodani diktatorski ispad i tipičan odraz totalitarnog režima.* (24sata, 1. 3. 2015., str. 15.); **Da Karamarko ne ulazi u ideološke sukobe s Milanovićem, HDZ bi po njemu već bio na vlasti.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 24.); **Katkad bih Juri Orlovcu (...) rekao: 'Taj vam čovjek neće uspjeti na televiziji, po meni on nije televizijski tip' (...).* (24sata, 3. 3. 2015., str. 58.); **24SATA SU NOVINE NAJBOLJEG OMJERA CIJENE I KVALITETE U HRVATSKOJ PO MIŠLJENJU ČITATELJA* (24sata, 4. 3. 2015., str. 82.). „U izričaju *po prvi put* prijedlog *po* pogrešno je upotrijebljen jer se njime izriče nešto što se ponavljalo. A kad se nešto dogodilo *prvi put*, nije se ponavljalo.“²⁵ Npr., rečenica: **To pokazuje već po tisućiti put ono što stalno ponavljamo, a to je da hrvatski policajci nikako nisu dobro zaštićeni.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 17.). *Tisućiti put* dogodio se samo jednom, dakle: *To pokazuje već tisućiti put ono što stalno ponavljamo (...)*. Prijedlog *po* ne valja uzimati ni u službi objekta: **MUKE PO RAZVODU* (24sata, 4. 3. 2015., str. 16.) > *RAZVODNE MUKE* ni priložne oznake količine: **Kralj milijunskih nekretnina radnicima duguje po tri plaće.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 12 – 13.) > (...) *radnicima duguje tri plaće*. Još primjera: **Nerijetko, djeca imaju i po dva treninga na dan te natjecanja za vikend.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 54.); **Zbog pljuvanja im slijedi po šest utakmica stanke* (24sata, 6. 3. 2015., str. 71.).

3.1.6. Prijedlog *putem*

U hrvatskome jeziku riječ *put* ima mnoga značenja. Može biti imenica, dio priložnog izraza ili može doći u službi prijedloga za označivanje kretanja. U ovome je slučaju riječ o pogrešnome upotrebljavanju prijedloga *putem*. Tako rečenicu poput: **No to joj se za sada službeno ne stavlja na teret jer je udruga novac dobila putem javnog natječaja.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 35.) često čujemo, iako je u navedenome primjeru prijedlog *putem* suvišan, odnosno: „Umjesto prijedloga *putem* bolje je, kad je to god moguće, izravno upotrijebiti instrumental imenice“²⁶ bilo da se radi o načinu ili sredstvu. Prema tome, rečenica se može

²⁵Mihovil Dulčić (prir.): o.c., 391.

²⁶Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 155.

preoblikovati: (...) *jer je udruga novac dobila **javnim natječajem***. Još primjera: **Logiranje, kometiranje, veće galerije, pregled videa, moderniji dizajn i dijeljenje članaka putem WhatsAppa* (...). (24sata, 2. 3. 2015., str. 9.); **Čak 43 posto korisnika portalu 24sata.hr pristupilo je putem mobilnih uređaja*. (24sata, 2. 3. 2015., str. 11.); **(...) korisnici se mogu samostalno služiti računalima za pretraživanje slobodnih radnih mjesta, slanje molbi za posao putem e-maila* (...). (24sata, 9. 3. 2015., str. 4.); **Najvažnije je naučiti psa da uđe smireno (...) što ćete postići, naravno, iscrpljivanjem suvišne energije putem rekreacije*. (24sata, 10. 3. 2015., str. 41.). „Kada prijedlog *putem* označava sredstvo u prenesenome smislu, bolje ga je zamijeniti instrumentalom imenice uz koju stoji²⁷, no kada je riječ o ustanovama, umjesto prijedoga *putem*, bolje je upotrijebiti prijedlog *preko*. Npr. rečenicu: **Takvo putovanje putem turističke agencije* (...) platit ćete oko 30.000 kuna. (24sata, 1. 3. 2015., str. 17.) trebalo bi zamijeniti rečenicom: *Takvo putovanje **preko turističke agencije*** (...). Također, prijedlog se *putem* ne bi smio miješati s instrumentalom imenice *put* (*putom*), npr.: **Sad su starija djeca otišla svatko svojim putem* (...). (24sata, 8. 3. 2015., str. 20.) jer u „hrvatskome standardnom jeziku nominativ množine imenice *put* je *putovi*, a njezin instrumental *putom*. *Putem* je prijedlog, a ne oblik imenice *put*.²⁸ Dakle, točno bi bilo: *Sad su starija djeca otišla svatko svojim **putom*** (...). Još primjera: **Jaglac Plus je tekući dodatak prehrani koji se preporučuje kod problema s gornjim dišnim putevima*. (24sata, 4. 3. 2015., str. 21.); **Evo, i sin Josip je krenuo našim putem* (...). (24sata, 8. 3. 2015., str. 20.).

3.1.7. Prijedlog *pred(a)*

Prijedlog *pred(a)* ima mjesno značenje, a dolazi s dvama padežima (akuzativom i instrumentalom) i „ne preporučuje se uporaba toga prijedloga za označavanje vremenske mjere: **pred godinu dana > prije godine dana*.²⁹ No, ipak *pred(a)* može izricati vrijeme (vrstu prijevremenosti), odnosno „vrijeme koje (obično neposredno) prethodi vremenskomu odsječku ili događaju (...) i količinu vremena koje je prošlo prije nego što se dogodilo ono o čemu je riječ³⁰, a kad „izriče vrijeme (...) slaže se s imenicom ili zamjenicom u akuzativu³¹, npr.: *Govori o propadanju imućne obitelji **pred Prvi svjetski rat***. (24sata, 4. 3. 2015., str. 45.) i (...) *Milanović je izgubio dvoje europske izbore te postojano ruši i rejting SDP-a **pred parlamentarne izbore***. (24sata, 10. 3. 2015., str. 24.), a ne u instrumentalu, kao npr. u

²⁷Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 96.

²⁸Lana Hudeček, Milica Mihaljević, Luka Vukojević: *Jezični savjeti*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010., str. 133.

²⁹Eugenija Barić i dr.: *Hrvatski jezični savjetnik*, Pergamena, Školske novine, Zagreb, 1999., str. 190

³⁰Josip Silić i Ivo Pranjković: o.c., str. 228.

³¹Eugenija Barić i dr.: o.c., str. 190.

rečenici: **(...) najčešće kupuju hranu pred istekom roka trajanja (...).* (24sata, 5. 3. 2015., str. 6.) koja bi ispravno glasila u akuzativu: *(...) najčešće kupuju hranu **pred istek roka trajanja** (...).* Vremensko značenje takav instrumental dobiva „kad se ono što je ispred predmeta (u pravilu osobe ili osoba) odnosi na nešto što će se tek dogoditi, npr. **Pred njim je lijepa budućnost.**“³²

3.1.8. Prijedlog preko

Kao i sa slučajem prijedloga *putem*, s prijedlogom *preko* često se na isti način griješi, pa se tako čuje rečenica poput: **Tvrđi kako je znala imati i situacije da joj preko telefona kažu da njeguje jednu (...).* (24 sata, 5. 3. 2015., str. 8.). Prijedlog *preko* s imenskom riječju u genitivu najčešće ima prostorno značenje 'kretanje iznad nečega', stoga bi umjesto njega bilo preporučljivije upotrijebiti instrumental imenice. Dakle: *Tvrđi kako je znala imati i situacije da joj **telefonom** kažu da njeguje jednu (...).* Još primjera: **Međutim, više od 60 posto stanova se ne grije preko radijatora (...).* (24sata, 1. 3. 2015., str. 16.); **Kupac preko interneta sam bira veličinu slike, oblik i motiv (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 54.); **Povećan unos vode (...) osobito je bitan kod vriska jer on djeluje i kao diuretik (izbacuje vodu preko mokraćnog sustava) (...).* (24sata, 5. 3. 2015., str. 49.); **Ističe da mnogi iz neznanja prskaju grahoricu (...) čime se čini dvostuka šteta – biljka ne dobiva potrebnu zaštitu preko korijena a uništavaju se i pčele.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 52.); **Uz radionice, studenti i apsolventi mogu 2-3 sata na mjesec razgovarati s mentorom preko maila ili telefona (...).* (24sata, 7. 3. 2015., str. 3.); **Petra Sanader do fanova pokušava doći preko svoje internetske stranice (...).* (24sata, 8. 3. 2015., str. 4.); **Banjalučka policija je tjedan dana pratila Mirka B. (...) koji je preko Facebooka kontaktirao maloljetnice nudeći im seks.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 14.). No, Brabec ističe da je *preko* prihvatljivo ako je sredstvo živo biće (čovjek) ili ustanova, poduzeće, organizacija pa se u tome slučaju ne uzima instrumental, npr. *Nova poznanstva sklapat ćete **preko poznanika i rodbine.*** (24sata, 6. 3. 2015., str. 42.).

3.1.9. Prijedlozi radi i zbog

Prijedloge *zbog* i *radi* potrebno je razlikovati, što nije slučaj u uporabi tih prijedloga, jer je *zbog* uzročni prijedlog, a *radi* namjerni te ih je potrebno u skladu s time primjenjivati. Npr. u rečenici: **Radi promjena na kralješcima te diskovima **zbog** načina života, neutreniranosti i teškoga fizičkog rada, dolazi do pritiska na živčana vlakna koja se šire iz kralježnice što je vrlo bolno.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 47.) prijedlog *radi* pogrešno je

³²Josip Silić i Ivo Pranjović: o.c., str. 237.

upotrijebljen jer je to uzročna rečenica: **Zbog** promjena na kralješcima i diskovima, **zbog** načina života, neutreniranosti i teškoga fizičkog rada, dolazi do pritiska na živčana vlakna (...), dok u rečenici: ***Zbog** protugljivičnog djelovanja pomaže kod gljivičnih infekcija stopala jer istodobno njeguje i regenerira kožu. (24sata, 5. 3. 2015., str. 49.) prijedlog **zbog** pogrešno je upotrijebljen umjesto prijedloga **radi** jer se rečenicom izriče namjera: **Radi** protugljivičnog djelovanja, pomaže kod gljivičnih infekcija stopala (...). Još primjera: *Prozivali smo moćnike i političare **radi** njihovih pogrešaka i rastrošnosti (...). (24sata, 2. 3. 2015., str. 2); ***Radi** agresije i međusobnog nepodnošenja psi se na malom prostoru mogu doslovno poklati u sekundi (...). (24sata, 6. 3. 2015., str. 25.); *Članovi odbora tvrde da **radi** birokracije u Društvu filmskih djelatnika ne žele najuspješnijeg producenta. (24sata, 6. 3. 2015., str. 59.). Nerijetko je teško razlučiti je li riječ o namjeri ili o uzroku, npr. rečenicu: Tomo je došao **zbog** skupa (24sata, 4. 3. 2015., str. 29.) mogli bismo reći i drugačije: Tomo je došao **radi** skupa. jer se rečenica može protumačiti kao namjerna (Tomo je došao s namjerom da prisustvuje na skupu), ali i kao uzročnu (Skup je uzrok Tominog dolaska). U takvome je slučaju bolje upotrijebiti uzročni prijedlog **zbog** jer je u namjeru uvijek uključen i uzrok, a uzrok ne uključuje obvezatno i namjeru.

3.1.10. Prijedlog *s(a)*

Prijedlog *s(a)* s instrumentalom označuje društvo, način i vrijeme, npr. rečenica: Vremenom su im se mnogi pridružili (24sata, 4. 3. 2015., str. 14.) ispravno bi glasila: **S vremenom su im se mnogi pridružili**, dok se u izricanju sredstava prijedlog izostavlja, npr. rečenica: ***Osam puta je pljačkao pošte i trgovine (...), ali s plastičnim pištoljem.** (24sata, 4. 3. 2015., str. 1.) ispravno bi glasila: **Osam je puta pljačkao pošte i trgovine (...), ali plastičnim pištoljem.**, no to se „ne odnosi na slučajeve u kojim se sredstvo izriče brojevima, prilozima količine i drugim izrazima bez sklonidbe, npr. *S malo novca ne može se sagraditi dvorac.*“³³ Još primjera: *(...) *Vladin avion koji je iz Hrvatske doletio po nju u Tursku i dovezao je u Zagreb umjesto da je dan kasnije putovala s jeftinijom komercijalnom linijom.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 35.); **U blagom lijevom zavoju izgubio je kontrolu i proklizao s motociklom.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 11.).

Uz prijedlog *s(a)* vežu se problemi i u pisanju naveska *a*. Tako stoji pravilo da navesak *-a* na prijedlog *s* „dolazi ispred riječi koje počinju sa *s, š, z, ž* (...) te ispred

³³ Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 155.

instrumentalnog oblika osobne zamjenice *ja*³⁴ i riječi koje počinju izgovorno teškom suglasničkom skupinom (*ks-*, *ps-*), npr. rečenica: **(...) upoznala se s sociologijom i filozofijom koje su onda postale njene velike ljubavi.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 32.) ispravno bi glasila: *(...) upoznala se **sa sociologijom i filozofijom** koje su onda postale njene velike ljubavi.*, dok se u svim ostalim slučajevima izgovara i piše *s*, npr. rečenica: **(...) oni pate od strašnih posljedica druženja sa curama (...).* (24sata, 1. 3. 2015., str. 85.) ispravno bi glasila: *(...) oni pate od strašnih posljedica druženja **s curama** (...).* Još primjera: **Zato smo sigurni da ćemo zajedno sa Vama graditi budućnost (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 2.); **Drugi gosti sa partyja potvrdili su kako njih dvoje 'definitivno nešto muljaju' (...).* *Oboje bogati, samostalni i viđaju se sa drugim ljudima.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 56.); **No, zatiče ju sa Denisom.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 73.); **(...) upotreba nukleotida u kombinaciji sa neurotrofnim vitaminima (...) pridonosi značajnom poboljšanju kod oštećenih živaca kralježnice, neuralgija i polineuropatija.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 25.); **(...) na vrhu cvjetne stapke nastaju duguljaste čahure s sjemenkama.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 50.); **Sve to čini sa osmjehom (...).* (24sata, 6. 3. 2015., str. 72.); **Dodajte mrkvu narezanu na kolutiće (...) te pospite sa preostalim brašnom.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 74.); **Prvi ovosezonski okršaj (...) dobili su 'lokosi' 2-1, ali u sljedeća tri sudara s društvom sa Kantride za njih je izgledalo kao noćna mora.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 74.).

Pri donošenju bi pravila „o tome treba li ispred broja označena brojčanim zapisom pisati *sa* ili *s* trebalo svakako voditi računa o tome kako se broj izgovara, tj. o tome kojim glasom počinje.“³⁵ Prema tome bi vrijedilo isto pravilo kao i za riječi, npr. rečenica: **Ok, tko u mladosti, **sa 60** nije bio ljevičar, nema srca, tko u zreloj dobi, sa 90, nije desničar, nema pameti.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 49.) ispravno bi glasila: *Ok, tko u mladosti, **sa 60**, nije bio ljevičar, nema srca, tko u zreloj dobi, **s 90**, nije desničar, nema pameti.* S obzirom na to da se broj 90 izgovara glasom *d*, ispred njega nije potreban navezak *-a* na prijedlog *s*, dok je ispred broja 60 točno upotrijebljen navezak jer se izgovara glasom *š*. Još primjera: **(...) 2 male žlice suhog bilja prelije se sa 2,5 dcl kipuće vode, poklopi i pusti stajati 20 min.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 48.); **Španjolski sud ga je (...) kaznio sa 10.500 eura.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 70.); ** (...) podijelio im ruže i čestitke sa 300 kuna gotovine.* (24sata, 7. 3. 2015., str. 19.).

³⁴Andela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 156.

³⁵Lana Hudeček, Milica, Mihaljević, Luka Vukojević: o.c., str. 136.

3.1.11. Prijedlog *za* + infinitiv

Prijedložni je infinitiv vrlo česta sintaktička konstrukcija unatoč tome što norma to ne dopušta. „U hrvatskome standardnom jeziku valja izbjegavati uporabu prijedloga *za* s infinitivom glagola (*za vidjeti, za jesti, za učiti...*)“³⁶ jer su nam takvi sklopovi došli stranim utjecajem pa „normativne gramatike preporučuju zamjenu te prijedložno-infinitivne konstrukcije ili ličnim glagolskim predikatom, ili glagolskom imenicom, ili rečenicom s modalnim predikatom, ili pak kojom drugom adverbijalnom ili atributnom rečenicom.“³⁷ Npr., rečenicu: **Sa sobom će ponijeti punu torbu kockastih „devetki“ za podijeliti (...)*. (24sata, 1. 3. 2015., str. 77.) bilo bi bolje zamijeniti rečenicom: *Sa sobom će ponijeti punu torbu kockastih „devetki“ koje će podijeliti (...)*. No, Pranjković u članku *Hrvatski perifrastični supin u Hrvatskoj skladnji* kaže da se konstrukcije *za*³⁸ + infinitiv, unatoč tomu što su jezikoslovci manje-više složni u njihovu normativističku osporavanju, sve više učvršćuju jer uporno odolijevaju osporavanjima. „Kako se infinitivom samo imenuje radnja, spoj *za* + infinitiv najekonomičniji je način da se obavijesti o imenu radnje doda obavijest o namjeni ili cilju“³⁹, a takvo *akuzativiziranje*⁴⁰ radnje Pranjković naziva *supinizacijom*. Infinitiv je u hrvatskome standardnom jeziku preuzeo ulogu supina. *Supinske konstrukcije* vrlo su proširene. Iako se takve konstrukcije, kao što smo već naveli, mogu adekvatno zamijeniti, Pranjković drži da ta zamjenjivost ima granica, npr. kada je u funkciji stilskog sredstva ili frazema jer u nekim takvim strukturama ne dolazi u obzir nijedna od predloženih zamjena: *(Ti si) za ubiti(i) > *Ti si za ubijanje, *Ti si da (se) ubiješ, *Ti si takav da te treba ubiti; Za ne povjerovati > *Za nepovjerenje*. Ako bi i bila uvijek zamjenjivana, Pranjković kaže da nije pogrešna, već smatra da je ukorijenjena u sintaktičku sustavu. Konstrukcija je to koja je najčešća i najobičnija u razgovornome stilu, ali česta je i u književnoumjetničkome te publicističkome stilu. Još primjera: **Kartu nije kupio na kolodvoru u Zagrebu nego u vlaku, pa mu kondukter nije imao sitnog novca za vratiti*. (24sata, 6. 3. 2015., str. 14.); **Ne sjećam se da su se ikad u istom danu trčale sve tri utrke, obično se protegnu na dva dana pa imaš vremena za regenerirati se, posložiti u glavi (...)*. (24sata, 8. 3. 2015., str. 76.).

³⁶ Anđela Frančić, Bernardina Petrović: o.c., str. 184.

³⁷ Eugenija Barić i dr.: o.c., str. 248.

³⁸ Prijedlog *za* dolazi uz genitiv, akuzativ i instrumental. Kada dolazi uz akuzativ, približava se općem akuzativnu značenju (namjene, cilja) i reprezentira ga (kao npr. *od* genitivno, *k(a)* dativno, *s(a)* instrumentalno).

³⁹ Ivo Pranjković: *Hrvatska skladnja. Rasprave iz sintakse hrvatskoga standardnog jezika*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1993., str. 37.

⁴⁰ Mogućnost prijedloga *za* da akuzativno značenje pridodaje i indeklinabilnim riječima (komponentama koje nemaju akuzativa): *za plakat(i), za ovdje, za u grad, za deset* i sl.

3.1.12. Prijedlozi u konstrukcijama s različitim padežima

Jedan uz drugi, povezani veznikom *i* ili *ili* ne mogu stajati prijedlozi koji se slažu s različitim padežima. „Ovjeranost i prihvatljivost takvih rečenica može se postići tako da se iza svakoga prijedloga ponovi imenica u odgovarajućemu padežu ili da se mjesto imenice iza drugoga prijedloga upotrijebi traženi padež osobne zamjenice.“⁴¹

Vrlo su česte „pogreške u upotrebi prijedloga *bez* u konstrukcijama složenim s prijedlogom *sa*: *sa i bez*, *sa ili bez*. Svaki od tih otvara mjesto riječi u drugom padežu (*sa* stoji uz instrumental, a *bez* uz genitiv).“⁴² Npr. rečenicu: **Mogu se vježbati s ili bez utega, ovisno o fizičkoj spremi vježbača.* (24sata, 5. 3. 2015, str. 59.) trebalo bi zamijeniti rečenicom: *Mogu se vježbati s utegom ili bez utega (...)* ili *Mogu se vježbati s utegom ili bez njega (...)*. Isti je slučaj i u sljedećem primjeru rečenice: **Miljenko Rak pred mene je stavio prepone i rekao mi: 'Ajde, trči', prisjetila se Andrea Ivančević (30), naša rekorderka na 60 metara s i bez prepona* (24sata, 8. 3. 2015., str. 77.).

U rečenici: *Vrisak se bere neposredno prije ili na početku cvatnje (...)*. (24sata, 5. 3. 2015., str. 49.) također su *prije* i *na* prijedlozi koji dolaze s različitim padežima: *prije* dolazi uz genitiv, a *na* uz lokativ, stoga bi rečenica ispravno glasila: *Vrisak se bere neposredno prije početka cvatnje ili na početku cvatnje (...)*.⁴³

3.2. Sintaktičke službe veznika

3.2.1. Veznik **bez da > a da*

„Ustrojstva s veznikom *bez da* sintaktičke su poveznice iz njemačkog (*ohne das*). U njima umjesto tog veznika treba upotrebljavati veznik *a da*.“⁴⁴ Npr., rečenicu: **Dragani deset puta zaredom možete vratiti flomastere i tražiti drugu vrstu, bez da vas ošine pogledom.* (24 sata, 1. 3. 2015., str. 82.) trebalo bi zamijeniti rečenicom: *Dragani možete deset puta zaredom vratiti flomastere i tražiti drugu vrstu, a da vas ne ošine pogledom.* Još primjera: **(...) galerije pojedinih članaka mogu se pregledati pomicanjem fotografija u lijevu stranu bez da se uopće uđe u članak.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 8.); **Udarcima na vreću ili fokuser (...) povećavate*

⁴¹Eugenija Barić i dr.: o.c., str. 280.

⁴²Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 354.

⁴³Hudeček i Mihaljević u knjizi *Jezik medija: publicistički funkcionalni stil* drže da su ovakve konstrukcije vrlo česte ne samo u publicističkome već i administrativnome stilu. Iako one u standardnome jeziku nisu dopuštene, u tim se funkcionalnim stilovima rabe isključivo zato što ispisivanje svake dopune ima za posljedicu opširne rečenice čiji je smisao posve jasan i bez ispisivanja dopune pa se iznimno može odstupiti od toga normativnog pravila.

⁴⁴Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 63.

*gustoću kostiju bez da nekoga ozlijedite. (24sata, 5. 3. 2015., str. 58.); *Bekavac je i aktivan vozač, a kaže kako (...) može odvoziti oko 1200 km bez da se umori. (24sata, 7. 3. 2015., str. 48.); *Svi oni čine jednu histeričnu menažeriju hrvatskog političko-kulturnog ringišpila na kojem se mnogi svaki dan okreću bez da znaju da to čine (...). (24sata, 10. 3. 2015., str. 32.).*

3.2.2. Veznik **bez obzira što* > *bez obzira na to što*

U uporabi se prijedložnog izraza *bez obzira na to što* griješi jer se rabi skraćeni oblik *bez obzira (što)* pa se tako može vidjeti i čuti rečenica poput: **Bez obzira što je malen, nemojte ga podcjenjivati jer je to jedan od najboljih prostora koji posjedujete. (24sata, 4. 3. 2015., str. 53.)* koja bi ispravno glasila: *Bez obzira na to što je malen, nemojte ga podcjenjivati (...)*. Isti slučaj je i u rečenici: **Zakonom je propisan rok od dvije godine u kojem trgovac odgovara za materijalne nedostatke, bez obzira što nema pisanog jamstva. (24sata, 3. 3. 2015., str. 16.)*. Taj se izraz „ne smije skraćivati, već mu je pravilan potpun oblik *bez obzira na to što*“⁴⁵ koji je u dopusnom značenju bolje zamijeniti veznicima: *iako, premda, makar, ako i* te ga ne valja miješati s izrazom *bez obzira na* koji ima značenje „ne vodeći računa, zanemarujući što, ostavljajući što po strani (*Učinili smo to bez obzira na posljedice*).“⁴⁶

3.2.3. Veznici *budući da i jer*

Budući da i jer uzročni su veznici čija distribucija nije slobodna: „veznik *budući da* upotrebljava se u inverziji, tj. kad zavisna surečenica dolazi ispred glavne, a veznik *jer* kad zavisna surečenica dolazi iza glavne surečenice.“⁴⁷ Npr. u rečenici: **Uvjerena je da se nije mogao utopiti budući da je u kadi bilo tek dovoljno vode da mu prekrije noge. (24sata, 3. 3. 2015., str. 13.)* veznik bi *budući da* trebalo zamijeniti veznikom *jer*: *Uvjerena je da se nije mogao utopiti jer je u kadi bilo tek dovoljno vode da mu prekrije noge*. Isti slučaj je i s primjerom: **Jednako su važne i masti, no naglasak je na promjeni njihovog kvalitativnog udjela, budući da je energetski udio uvijek 30 posto u odnosu na cjelokupan unos. (24sata, 6. 3. 2015., str. 54.)*, dok bi veznik *jer* u rečenici: **Jer navala je velika i među njemačkim školama pa je ova zagrebačka gimnazija u stvari počašćena time što tako često dobiva taj vrlo atraktivni projekt. (24sata, 10. 3. 2015., str. 3.)* trebalo zamijeniti veznikom *budući da*: *Budući da je navala velika i među njemačkim školama, ova je zagrebačka gimnazija u stvari*

⁴⁵Ivan Brabec: o.c., str. 325.

⁴⁶Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 325.

⁴⁷Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 158.

počasćena time što tako često dobiva taj vrlo atraktivni projekt. Također, „pogrješno je upotrebljavati samo *budući* umjesto *budući da*“⁴⁸, kao npr. u rečenici: **Osim što je najopremljeniji, ASX ujedno ima i najveći međuosovinski razmak u klasi, budući 'leži' na platformi većeg Outlandera.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 95.). Uz pogrešno upotrijebljen veznički izraz *budući da*, pogrešna je i uporaba toga veznika umjesto veznika *jer*: *Osim što je najopremljeniji, ASX ujedno ima i najveći međuosovinski razmak u klasi jer 'leži' na platformi većeg Outlandera.*

3.2.4. Veznik **da bi > da, a, ali, i*

Veznik *da* ne treba upotrebljavati u rečenicama tipa: **Mladić je pred policijom cijelu noć skakutao s jednog dijela krova na drugi, da bi se u pet ujutro predao nakon iscrpljujućih pregovora.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 25.) jer se tom rečenicom ne kazuje namjera (nije cijelu noć skakutao s jednog krova na drugi s namjerom da se ujutro preda). Ta rečenica pravilno glasi u suprotnome značenju: *Mladić je pred policijom cijelu noć skakutao s jednog dijela krova na drugi, ali se u pet ujutro predao nakon iscrpljujućih pregovora.* Treba pripaziti da namjernom rečenicom ne izražavamo nešto što nije namjera. Još primjera: **Primjerice, gospođa J.G. probala je sve metode liječenja da bi joj tek ta glina pomogla i poslije četiri mjeseca bolest se povukla i više se nije primjećivala.* (24sata, 1. 3. 2015., str. 19.); **SDP se sočno smijao Vasi plagijatoru, da bi sada i sam plagiro svoj slogan za iduće parlamentarne izbore.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 26.); **Kasnije se bavila plesnom pedagogijom, da bi početkom osamdesetih otišla u mirovinu.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 36.); **Stradalo ih je toliko da bi napunili razred – kazala je.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 14.); **Tako je devedestih bila desno, potom se, kad se desnica pretvorila u oporbu, ravnateljica okrenula lijevo, da bi se sad, izgleda, opet vratila desnici.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 32.).⁴⁹

3.2.5. Veznički par **kako... tako i > i... i*

Prilozi *kako... tako* sintaktičke su poveznice s veznikom *i* „iz njemačkog (*wie... so*) koje u hrvatskome jeziku treba zamijeniti ustrojstvima s udvojenim veznikom *i... i*“⁵⁰ Npr., rečenicu: **Dobrobiti su velike kako u tjelesnom tako i emocionalnom aspektu.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 57.) trebalo bi zamijeniti rečenicom: *Dobrobiti su velike **i** u tjelesnom **i***

⁴⁸ Anđela Frančić, Bernardina Petrović: o.c., str. 188.

⁴⁹ Rečenice s veznikom *da bi* vrlo su zastupljene u publicističkome i razgovornom stilu pa zbog toga Hudeček i Mihaljević u knjizi *Jezik madija: publicistički funkcionalni stil* kažu da su dopuštene te da ih ne treba isključiti iz standardnoga jezika, nego ih gledati kao vrstu zavisnosloženih rečenica suprotnog značenja.

⁵⁰ Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 64.

emocionalnom aspektu. Još primjera: **Novi laser ima snagu 30 kW i prvenstveno je namijenjen uništavanju vojnih meta kako na tlu, tako i na moru.* (24 sata, 8. 3. 2015., str. 22.); **S tim u vezi, metodici nastave matematike treba posvetiti dužnu pažnju – kako u istraživanju, tako i u edukaciji nastavnika.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 2.)

3.2.6. Veznik *mada* > *iako*, *premda*

Dopusni veznik *mada* ne pripada hrvatskomu standardnom jeziku, pa umjesto njega treba upotrebljavati dopusne veznike *iako* i *premda*. Npr. rečenica: **Iskreno, razočarao me je, mada ne znam čemu se više čudim.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 20.) pravilno bi glasila: *Iskreno, razočarao me **iako/premda** ne znam čemu se više čudim.* Rečenice s dopusnim veznikom *mada* najčešće su u razgovornome stilu.

3.2.7. Veznici *ni* i *niti*

Vrlo su česte pogreške vezane uza zamjenu veznika *ni* i *niti* te udvojenih veznika *ni ...ni* i *niti ...niti* kod kojih se najčešće pojavljuje još i kombinacija veznika *ni* i *niti*: *ni ...niti* i *niti ...ni* što nije normativno prihvatljivo. Npr. rečenica: **Žestoko sam vezan za svoju slobodu misli i ne želim primiti ništa ni od ove vlade niti od bilo koje političke snage.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 59.) ispravno bi glasila: (...) *ne želim primiti ništa **ni** od ove vlade **ni** od bilo koje političke snage.* jer veznici *ni* i *niti*, osim vezničke, „imaju izrazitu pojačajnu funkciju, a *niti* izriče viši stupanj nijekanja nego *ni*. Stoga u neutralnome stilu treba upotrebljavati veznik *ni*, a *niti* služi samo za pojačavanje.“⁵¹ Npr. rečenica: **Kovač se na toj temi nije htio niti zadržavati.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 68.) pravilno bi glasila: *Kovač se na toj temi **nije htio ni zadržavati.*** Još primjera: **(...) on koji nije mogao izdržati niti mjesec dana rada u ministarstvu (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 8.); **Tampa Bay u posljednje dvije domaće utakmice nije primila niti gol.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 75.); **Iako bivši branitelj svoje suborce niti riječju nije spomenuo u protekla tri mjeseca, ali nije stao niti u obranu ministra branitelja.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 35.); **Sudac ih nije kaznio niti žutim kartonom (...).* (24sata, 6. 3. 2015., str. 71.); **Josip se nedavno šokirao kad za uginule krave od države nije dobio niti lipe.* (24sata, 7. 3. 2015., str. 18.); **(...) a ne zna se niti točan termin dolaska u prodajne salone.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 43.). Ponavljanjem veznika *ni*, „najčešće se vežu rečenice u kojima se ponavljaju neki rečenični sadržaji ili rečenice u kojima su ispušteni neki zalihosni elementi (...). U tim se rečenicama veznik *ni ...ni* ne može zamijeniti veznikom *niti*

⁵¹ Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 159.

...niti. Uz veznik *niti* ...niti ne može se ostvariti još jedna rečenična negacija.⁵² Npr. kao u rečenici: **Također, dok ne proplivaju ne smije ih se niti na sekundu ostaviti same u vodi niti u blizini bazena.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 57.) koja bi pravilno glasila: *Također, dok ne proplivaju, ne smije ih se ni na sekundu ostaviti same u vodi ni u blizini bazena.*

3.2.8. Veznik *pošto*

Veznik *pošto* istoznačan je vezniku *nakon što*, ali sve se više rabi kao uzročni veznik, npr. kao u rečenici: *Zakon nalaže da do 15. 4. na važnijim cestama treba imati zimsku opremu, no pošto u nju spadaju i ljetne gume s lancima u prtljažniku, pametno je gume promijeniti ranije.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 56.) unatoč tome što norma rigidno inzistira da se rabi samo u vremenskome značenju jer je *pošto* isključivo vremenski veznik i „ne treba ga upotrebljavati na mjestu uzročnih veznika *jer* i *budući da*“.⁵³ Stoga bi rečenica ispravno glasila: *Zakon nalaže da do 15. 4. na važnijim cestama treba imati zimsku opremu. No, **budući da** u nju spadaju i ljetne gume s lancima u prtljažniku, pametno je gume promijeniti prije.*

3.2.9. Veznik **(s) obzirom da > s obzirom na to da*

Također je česta pogrešna uporaba izraza *obzirom da* gdje su učinjene dvije pogreške jer se „popratne okolnosti izriču prijedložnim izrazom *s* veznikom *s* ili *sa*“⁵⁴, dok je druga pogreška „u tome što se izraz *s obzirom* ne može izravno povezati s veznikom *da*, nego s izrazom *na to*, pa u potpunosti glasi: *s obzirom na to da*“.⁵⁵ Prema tome, rečenica: **Obzirom da je odlično govorio strane jezike (...), određen je za ilegalni rad u Zagrebu (...).* (24sata, 4. 3. 2015, str. 32.) ispravno bi glasila: ***S obzirom na to da** je odlično govorio strane jezike (...), određen je za ilegalni rad u Zagrebu (...).* Još primjera: **S obzirom da je presuda još nepravomoćna, klijent ne želi komentirati slučaj.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 18.); **(...) jučer su povrgnuli to da HDZ podržava ideju o devalvaciji kune s obzirom da se za nju (...) založio njemački ekonomist Hans-Werner Sinn.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 24.); **S obzirom da je pobjegao, teško će dokazati je li bio pod utjecajem alkohola.* (24sata, 8. 3. 2015., str. 70.).

⁵²Andela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 159.

⁵³Andela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 160.

⁵⁴Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 325.

⁵⁵Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 325.

3.2.10. Veznici *ukoliko* i *ako*

Rečenice se s veznikom *ukoliko* značenjski izjednačuju s pogodbenima, npr.: **Ukoliko je dijete umorno ili se naprosto zasitilo određene aktivnosti potrebno je pustiti ga da se odmori i ostaviti mu mogućnost da se grupi pridruži kad ono to želi.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 56.). Uvjetne (pogodbene) ili kondicionalne rečenice su one zavisnosložene rečenice u kojima se zavisnom surečenicom označuje uvjet pod kojim se (ne) ostvaruje radnja glavne surečenice, a ostvaruje se samo u slučaju ostvarivanja radnje i u zavisnoj surečenici. Uvjet je po Siliću i Pranjkoviću *upitani uzrok* jer su uzročne i uvjete rečenice slične, s razlikom što uzrok pretpostavlja ostvarivanje radnje u obje surečenice, a uvjetu je ostvarivanje radnje u zavisnoj surečenici neizvjesno. S obzirom na ostvarivost uvjeta, dijele se na realne, potencijalne i irealne. U standardnome se jeziku prednost daje vezniku *ako* pred veznikom *ukoliko*: *Ako je dijete umorno ili se naprosto zasitilo određene aktivnosti, potrebno ga je pustiti da se odmori i ostaviti mu mogućnost da se grupi pridruži kad želi.* Rečenice su s veznikom *ukoliko*⁵⁶ značajka administrativnoga stila. Isti je slučaj i s primjerom: **Tako možete otkriti da vas očekuje potpuno neočekivana zarada ako sanjate da jedete bananu ili da pak možete biti sretni jer imate iskrene i vjerne prijatelje ukoliko sanjate da ste dobili čokoladu.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 67.).

3.2.11. Veznički pleonazam *zato jer*

Valja izbjegavati pleonastične izraze sastavljene od dvaju istoznačnih veznika i vezničkih izraza poput *no međutim, čak štoviše, zato jer* i sl. Problem kod takvih veza je što su „upotrijebljene dvije riječi jedna uz drugu, a kazuju isto“⁵⁷. Npr. u rečenici **(...) svejedno ima dovoljno neozbiljnih ljudi da projekti vrijedni milijarde eura propadnu samo zato jer je netko neupućen i neuk.* (24sata, 7. 3. 2015., str. 26.) upotrijebljena su dva istoznačna veznika: *zato* i *jer* koji zasebno uvode uzročnu rečenicu pa se njima nepotrebno udvaja isto (uzročno) značenje. „Nije potrebno umnožavanje veznika. Svaki je sam za sebe potpuno jasan (...): dostatan je samo jedan od njih, a tako je i pravilno“⁵⁸, odnosno da to ne bude na štetu smisla onoga što smo htjeli reći, pa bi rečenica ispravno glasila: *(...) svejedno ima dovoljno neozbiljnih ljudi da projekti vrijedni milijarde eura propadnu samo zato što/jer je netko neupućen i neuk.* Još primjera: **Prgomet se razočarao i u Milanovića baš zato jer ga je*

⁵⁶Tada veznik *ukoliko* obvezatno dolazi kao veznički par *ukoliko... utoliko* i to tako da se ispred izričnog priloga *utoliko* uvijek piše zarez.

⁵⁷Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 436.

⁵⁸Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 436.

*njegov inauguracijski govor oduševio. (24sata, 2. 3. 2014., str. 24.); *Mislim da je to bilo zato jer nije pazio na prehranu, jeo je previše pizze (...). (24sata, 2. 3. 2015., str. 89.); *Zato jer ste sve rekli 2009. godine s izjavom da u Hrvatskoj nema krize. (24sata, 7. 3. 2015., str. 9.); *A možda je tu baš zato jer njime autorica 'probija led' pa je na književnu scenu (...) odlučila ući u velikom stilu (...). (24sata, 9. 3. 2015., str. 34.); *Volim taj posao zašto što me ispunjava i zato jer volim raditi s ljudima. (24sata, 10. 3. 2015., str. 66.).*

3.3. Sročnost

Sročnost (kongruencija) „tip je gramatičke veze među tagmemima koji podrazumijeva potpuno ili djelomično podudaranje glavnoga i zavisnoga tagmema u gramatičkim svojstvima, i to u rodu, broju i padežu“⁵⁹, a sintagmemi nastali sročnošću nazivaju se *odredbenim sintagmemima* jer *odredbenica* (zavisni tagmem) određuje *određenicu* (glavni). U službi određenica su imeničke riječi (imenice, zamjenice ili poimeničene pridjevke riječi), a u službi odredbenica su pridjevske riječi, tj. atributi (odnosno sve ono što se u službi atributa nalazi: pridjev, zamjenica i broj) ili imenice. Sročnost je i „slaganje subjekta s predikatom u licu, rodu i broju“⁶⁰.

Atribut se s imenicom slaže u rodu, broju i padežu. U rečenici: **Dragi moji, zovem se Snoopy jer sam bijele boje i smeđe-crnih uha (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 96.) pridjev *smeđe-crnih* (G mn., sr. r.) ne slaže se s imenicom *uha* (G jd., sr. r.) u broju. Pravilno bi bilo: (...) *jer sam bijele boje i **smeđecrnih ušiju** (...)*. Svako odstupanje nije u skladu s normama hrvatskoga standardnog jezika. Isti je slučaj i u sljedećem primjeru: **Tajna je u kombiniranju zelenog povrća s povrćem bogatog karotenoidima, poput mrkve ili paprike (...).* (24sata, 1. 3. 2015., str. 67.) u kojemu se imenica *povrćem* (I jd., sr. r.) ne slaže s pridjevom (atributom) *bogatog* (G jd., sr. r.) u padežu. Ispravno bi bilo: (...) ***povrćem bogatim** (...)*.

Subjekt je, kao član rečničnog ustrojstva, ovisan o predikat što se vidi i po tome što se slažu u licu, rodu i broju. U rečenici: **Puno veću pompu izazvalo je ministričina odluka da digne Vladin avion (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 35.) predikat *izazvalo je* (3. l. jd., sr. r.) nije sročan sa subjektom *odluka* (3. l. jd, ž. r.) u rodu. Dakle, rečenica bi ispravno glasila: *Puno **je** veću pompu **izazvala** ministričina **odluka** da digne Vladin avion (...)*.

⁵⁹Josip Silić i Ivo Pranjković: o.c., str. 262.

⁶⁰Eugenija Barić i dr.: *Hrvatska gramatika*, II. promijenjeno izd., Školska knjiga, Zagreb, 1997., str. 340.

Rečenice: **Njezina smrt i potraga za šestogodišnjom kćeri gurnuli su ga preko ruba.* (24sata, 6. 3. 2015., str. 75.) i **Hrvatska i Srbija dosad su samo jedanput igrali međusobno (...).* (24sata, 7. 3. 2015., str. 62.) pokazuju nam da se o sročnosti ne vodi računa ni kad se u rečenici nalazi više subjekata (bili različitoga ili istoga roda). U ovim su dvjema rečenicama subjekti istoga roda, točnije ženskoga (*smrt i potraga* te *Hrvatska i Srbija*). Ako su subjekti ženskoga roda, slažu se s predikatom istoga roda u množini. Prema tome, rečenice bi trebale glasiti: *Njezina smrt i potraga za šestogodišnjom kćeri gurnule su ga preko ruba (...).*, *Hrvatska i Srbija dosad su samo jedanput igrale međusobno (...).*

Kada je riječ o sročnosti glavnih brojeva, oni od jedan do četiri promjenljivi su, dok su ostali nepromjenljivi, pri čemu *jedan* i *dva* imaju kategorije roda i padeža, a *tri* i *četiri* samo kategoriju padeža. U praksi se brojevi najčešće ne sklanjaju što je vidljivo i iz primjera iz 24sata: **Živi u Londonu s mužem, dva sina i Tangom – velikim mačkom.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 83). Deklinacija je brojeva *dva*, *oba* i *obadva* uz imenicu u muškome i srednjemu rodu ovakva: NAV *dva*, G *dvaju*, DLI *dvama*, dok je za ženski rod: NAV *dvije*, G *dviju*, DLI *dvjema*, a brojevi *tri* i *četiri* imaju iste oblike za sva tri roda: NAV *tri*; *četiri*, G *triju*; *četiriju*, DLI *trima*; *četirima*. Umjesto odgovarajućih oblika „uz te je brojeve upotreba okamenjenog akuzativa“⁶¹, no bolje je upotrijebiti broj u odgovarajućemu padežnom obliku. Prema tome, rečenica treba glasiti: *Živi u Londonu s mužem, dvama sinovima i Tangom – velikim mačkom.* Još primjera: **Prvo i treće mjesto u dvije kategorije zasjenio je jedino prosječan rezultat (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 56.); **To zaključujem prema dvije proročke knjige harvardskog profesora Claya Christensona (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 71.); **Haljina uopće nije modni doseg, a ja sam je vidjela u čak tri varijante.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 81.); **Ona je pak vlasnica stana od tri kata u Visokoj ulici (...).* (24sata, 3. 3. 2015., str. 7.); **Odnosi između dvije zemlje su prilično loši (...).* (24sata, 3. 3. 2015., str. 26.); **Bavio se i marketingom, pa je tako bio i jedan od četiri suvlasnika pulskog Radio Maestrala (...).* (24sata, 3. 3. 2015., str. 30.); **Temelj mojeg odnosa prema BiH jest apsolutno poštivanje suvereniteta (...), a isto tako i potpune konstitutivnosti i jednakopravnosti sva tri naroda (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 10.); **Požar su s tri kamiona ugasili vatrogasci.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 18.); **Jedna mogućnost za susret dva politička lidera bila je trajektna luka na Mišnjaku (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 29.); **Pločice dolaze u dvije veličine (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 54.); **U Slavoniji u tri županije lani je bilo 13 ubojstava (...).* (24sata, 5. 3. 2015., str. 26.); **Povodom 8. ožujka međunarodni se PEN oglasio apelom za pomoć tri novinarka i književnice (...).* (24sata, 7. 3.

⁶¹Eugenija Barić: o.c., str. 217.

2015., str. 35.); **Ferrari je vrijedio oko 200.000 kuna, a svaki od dva mercedesa stoji otprilike isto.* (24sata, 8. 3. 2015., str. 71.); **No, on počinje postojati u dva paralelna svemira.* (24sata, 8. 3. 2015., str. 86.); **Riječ je o 3.0-litrenom V6 dizelu s dva turbopjenjača.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 42.); **Tajna Regere je novi pogonski sustav bez mjenjača i s tri električna motora te benzinskim motorom.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 44.); **U posljednje tri utakmice Lokomotiva je od Rijeke primila 14 golova.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 77.).

„Rod u imenskoj skupini, pa prema tomu i u predikatu, u neobilježenome redu riječi (...) određuje imenica ili imenska skupina koja stoji najviše lijevo: *Ljudi su došli*, ali ***Većina je ljudi došla***, ***Mnoštvo je ljudi došlo*** (...)“⁶² Rečenica: **Tisuće ljudi jučer su se poslijepodne u Moskvi oprostile od Borisa Nemcova (56).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 21.) pogrešna je jer je s brojevima pet i većim, s brojevnim imenicama na *-ak*, s količinskim priložima te s količinskim izrazima predikatni glagol u jednini, a oblici koji razlikuju rod, u srednjemu su rodu jer je množinska sročnost uz takve brojeve i priloge motivirana imenicom u genitivu. Rečenica bi trebala glasiti: ***Tisuće se ljudi jučer poslijepodne u Moskvi oprostilo od Borisa Nemcova (56).***

3.4. Pogrešna rekcija

Određeni glagoli zahtijevaju dopune u određenim padežima te pri njihovoj uporabi treba voditi računa i o dopuni koja im se pridružuje. U publicističkome funkcionalnom stilu često se griješi kada je riječ o glagolskim dopunama. Takvi primjeri glagola su: *kontaktirati*, *koristiti*, *sličiti*, *smetati* i *pomagati*.

3.4.1. **kontaktirati* + A > *kontaktirati* + I

Kada je riječ o glagolu *kontaktirati*, često se ostvaruju rečenice u kojima on ima dopunu u akuzativu: **Banjalučka policija je tjedan dana pratila Mirka B. (...) koji je preko Facebooka kontaktirao maloljetnice nudeći im seks.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 14.), no „u standardnome jeziku glagol *kontaktirati* ima dopunu u instrumentalu“⁶³: *kontaktirati s kim*, *javiti se komu* pa rečenica pravilo glasi: (...) *koji je Facebookom kontaktirao s maloljetnicama i nudio im seks.*

⁶²Eugenija Barić: o.c., str. 260.

⁶³Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 65.

3.4.2. *koristiti + A > koristiti se + I

Kada je riječ o glagolu *koristiti*, vrlo se često ostvaruje uporaba s dopunom u akuzativu, no „savjetuje se da se u standardnome jeziku taj glagol zamijeni povratnim glagolom (*koristiti se*) s obvezatnom dopunom u instrumentalu (...) ili se glagol *koristiti* zamijeni kojim drugim glagolom: *upotrebljavati*, *rabiti*, *primjenjivati*, *iskorištavati* itd., ovisno o kontekstu u kojem se pojavljuje.“⁶⁴ Rečenica: **Djeca s teškoćama u čitanju uključena su u IT-razred gdje koriste posebne računalne programe za učenje i vježbanje čitanja i pisanja.* (24sata, 8. 3. 2015., str. 3.) ispravno bi glasila: *Djeca s teškoćama u čitanju uključena su u IT-razred gdje se koriste posebnim računalnim programima za učenje i vježbanje čitanja i pisanja.* ili rečenicu: **Pristup koji koristimo neprestano potiče odgojitelja i djecu na istraživanja u pokretu.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 3.) trebalo bi zamijeniti rečenicom: *Pristup koji primjenjujemo neprestano potiče odgajatelja i djecu na istraživanja u pokretu.* Još primjera: **Uvijek koristite sigurnu vodu ili je prokuhajte kako biste je učinili sigurnom (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 68.); *Stoga je izrazito važno prati ruke, ali i sve namirnice koje koristite (...).* (24sata, 2. 3. 2015., str. 68.); **(...) bilo koja stranka koja pobijedi može koristiti njihove rezultate.* (24 sata, 3. 3. 2015., str. 19.); **Nećemo igrati šablonski, nego koristiti talent.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 64.); **Koristite akrilne boje sa što manje vode.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 49.); **Uz Ćorića, Željko Krajin će koristiti Matu Delića, koji će u petak igrati protiv Đokovića (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 81.); **(...) vjerujem da je riječ o 'sezoncima' koji koriste priliku dok se turisti kupaju (...).* (24sata, 5. 3. 2015., str. 27.); **Koristi ga i veliki broj hrvatskih učitelja (...).* (24sata, 6. 3. 2015., str. 2.); **Dvije studentice u Osijeku prije nekoliko dana kažnjene su (...) jer koriste laptope.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 19.); **Da bismo smanjili neugodan miris, možemo koristiti antiperspiranse.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 16.).⁶⁵

No, kada je riječ o glagolskoj imenici od toga glagola: *korištenje*, savjetnici „ne kažu treba li i uz tu imenicu biti dopuna u instrumentalu (...) ili u genitivu (...).“⁶⁶ Primjeri iz 24sata pokazuju da je najčešća uporaba te glagolske imenice s dopunom u genitivu: *Korištenjem ovakve originalne metode biotipizacije povećavamo efikasnost dijagnostike.* (24sata, 6. 3. 2015. str. 27.); *Izložba će imati humanitarni karakter, što su omogućili fotografi koji za tu svrhu doniraju prava za korištenje svojih djela.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 35.); *Dujmić im je*

⁶⁴Lana Hudeček, Milica Mihaljević, Luka Vukojević: o.c., str. 41.

⁶⁵Hudeček i Mihaljević u knjizi *Jezik medija: publicistički funkcionalni stil* ističu da je u nekim kolokacijama dopuštena uporaba glagola *koristiti* s dopunom u akuzativu zato što je u njima taj glagol isključivo prijelazan (npr. *koristiti godišnji odmor*, *koristiti stan*, *koristiti poslovni prostor* i sl.).

⁶⁶Lana Hudeček, Milica Mihaljević, Luka Vukojević: o.c., str. 42.

prvo poručio (...) kako im neće zabranjivati korištenje imena Novi fosili sve dok mu isplaćuju autorska prava (...). (24sata, 9. 3. 2015., str. 68.).

3.4.3. *sličiti + A > sličiti + D

Glagol *sličiti* u standardnome jeziku ima dopunu u dativu, a ne akuzativu kako se najčešće primjenjuje u praksi, kao npr. u rečenici: **Iznenadilo me koliko klinac (...) slič na mene u tim godinama.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 73.). Rečenica bi ispravno glasila: *Iznenadilo me koliko klinac (...) **slič** meni u tim godinama.*

3.4.4. *smetati + A > smetati + D

Uz glagol *smetati/zasmetati* često „je dopuna koja je, po hrvatskoj normi, u pogrešnome padežu, u akuzativu, a treba biti u dativu, bez obzira na to što se u razgovornom jeziku čuje i dopuna u akuzativu.“⁶⁷ Npr. rečenica: **Stoga mu recite da je vas smeta njegovo ponašanje (...).* (24sata, 3. 3. 2015., str. 72.) ispravno bi glasila: *Stoga mu recite da **vam smeta** njegovo ponašanje (...).*

3.4.5. *pomoći + A > pomoći + D

U standardnome jeziku glagol *pomoći* isto kao i glagol *smetati* i *sličiti* ima dopunu u dativu, a ne akuzativu: **(...) oboje su i veliki ljubitelji životinja, pa redovito pomažu i razne azile za napuštene životinje.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 19.). Dakle, rečenica bi glasila: *(...) oboje su veliki ljubitelji životinja pa **pomažu** i **raznim azilima** za napuštene životinje.* Još primjera: **Njezinu fotografiju (...) SDP je iskoristio na svojim stranicama za poziv svima da novčano „podrže stranku koja pomaže 60.000 najsiromašnijih građana“.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 27.); **(...) istraživanja pokazuju da jedenje ribe dva puta na tjedan može pomoći sniziti rizik od malignih karcinoma (...).* (24sata, 4. 3. 2015., str. 47.).

3.5. Ostale sintaktičke pogreške

3.5.1. Čestica *li*

Čestica *li* može služiti za pojačavanje značenja (*lijepa li je*) i za oblikovanje upitnih rečenica. Normativno pravilo za oblikovanje upitnih rečenica kaže: „umjesto *da li* bolje upotrijebiti ustrojstvo *predikat/predikatna kopula + li*“⁶⁸

⁶⁷Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 326.

⁶⁸Lana Hudeček, Luka Vukojević: *Da li, je li i li – normativni status i raspodjela*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 33/1, Zagreb, 2008., str. 220.

U *24sata* nađeni su primjeri upitnih rečenica u kojima je čestica *li* izostavljena: *OK, JESTE PROSLAVILI?* (*24sata*, 3. 3. 2015., str. 62.); **Poznajete prodavače koji vam uljepšaju dan?* (*24sata*, 4. 3. 2015., str. 82.); **Znate priču o najpoštenijem trgovcu ili trgovkini?* (*24sata*, 4. 3. 2015., str. 82.) koje bi trebale glasiti: *Poznajete **li** prodavače (...)?*; *Znate **li** priču (...)?*; *OK, JESTE **LI** PROSLAVILI?*. Izostavljanje čestice *li* u upitnim rečenicama oznaka je razgovornoga stila. Uz česticu *li* često se pogrešno upotrebljava čestica *da*: *da li* umjesto *je li*, gdje dolazi do brojnih pogrešaka jer se one „ne distribuiraju na isti način što dovodi do jezičnih pogrešaka: **Da li je došao? > Je li došao?*; **Da li me čuješ? > Čuješ li me?*, a ne **Je li me čuješ?*“⁶⁹ Ako se u izjavnoj rečenici nalazi glagolska enklitika *je*, upitna se rečenica tvori prebacivanjem te enklitike na početno mjesto i dodavanjem čestice *li* (*Je li...*), npr. rečenica: **Svi se pitaju da nije Maradona na usnice možda stavio i ruž?* (*24sata*, 4. 3. 2015., str. 88.) trebala bi glasiti: *Svi se pitaju **nije li** (...)?*, isto kao i rečenica: **To je isto kao da me pitaš da li je elementarna nepogoda kad je dijete gladno u školi jer nema novca ili kod kuće jer mama nije spremila ručak.* (*24sata*, 8. 3. 2015., str. 6.) koja treba glasiti: *To je isto kao da me pitaš **je li** elementarna nepogoda (...)*, samo što je u prvoj izostavljena čestica *li*. Ako se pojavljuju glagolske enklitike (*sam si, smo, ću, ćete...*), u upitnoj rečenici pojavljuje se puni oblik glagola *biti* i *htjeti* i čestica *li* (*jesam li, hoćeš li...*), a ako izjavna rečenica ne sadrži oblike pomoćnih glagola *biti* i *htjeti*, u upitnoj rečenici glavni se glagol prebacuje na prvo mjesto, a iza njega čestica *li*, npr. rečenica: **I gušteri mogu imati krizu identiteta?* (*24sata*, 1. 3. 2015., str. 85.) trebala bi glasiti: ***Mogu li** i gušteri imati krizu identiteta?*⁷⁰

3.5.2. Konstrukcije s riječcom *ni*

„Riječca *ni* rastavlja se od zamjenice kada neodređena zamjenica složena predmetkom *ni-* ulazi u prijedložnu svezu, tada će prijedlog razdvajati *ni* od zamjenice. Prijedložni odnosi za *nikoga, o nikome, na nikoji, od ničega, od ničijeg*, koji se kao česte pogreške ostvaruju u govornom jeziku, u književnome jeziku morat će se ostvariti kao: *ni za koga, ni o kome, ni na koji, ni od čega, ni od čijeg*.“⁷¹ Prema tome, rečenice: *Oni bi sve za ništa.* (*24sata*, 3. 3. 2015., str. 67.) i **U nijednoj pljački nikoga nije ozlijedio.* (*24sata*, 4. 3. 2015., str. 7.) ispravno bi glasile: *Oni bi sve **ni za što**.* i ***Ni u jednoj** pljački nikoga nije ozlijedio.*

⁶⁹ Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 162.

⁷⁰ Hudeček i Vukojević u članku *Da li, je li i li – normativni status i raspodjela* daju tri slučaja u kojima se u hrvatskome standardnom jeziku dopušta uporaba čestične skupine *da li*: 1. kad se upotrebljava kao veznička skupina, tj. skupina koja uvodi zavisnoupitnu rečenicu; 2. kad uvodi alternativno pitanje u zavisnosloženoj upitnoj rečenici i 3. kad se ističe pitanje preko potvrde.

⁷¹ Mihovil Dulčić (prir.): o.c., str. 363.

3.5.3. Mjesto enklitike

Pogrešno mjesto enklitike najčešća je pogreška u hrvatskim tekstovima. Enklitika (naslonjenica, zanaglasnica) nema vlastitog naglaska, već se naslanja na naglašenu riječ ispred sebe te s njome tvori izgovornu i naglasnu cjelinu. Dije se na: zamjeničke (npr. *me, te, se*), glagolske (npr. *sam, ću, bih*) te vezničko-upitnu česticu *li*. Ona ne može stajati na početku rečenice ni na prvome mjestu naglasne cjeline unutar rečenice, ne dolazi iza dulje skupine, zagrada ili stanke ni iza umetnute rečenice jer je nastavak te prekinute rečenice naglašeno mjesto. U pravilu stoji na drugome mjestu u rečenici, odnosno iza prve naglašene riječi s kojom čini naglasnu cjelinu ili iza prve riječi u drugoj sadržajnoj cjelini. Npr. rečenica: **Osam puta je pljačkao pošte i trgovine, uvijek prijepodne, maskiran, ali s lastičnim pištoljem* (24sata 4. 3. 2015., str. 1.) pogrešna je. Zbog težnje da bude što bliže početku, enklitikom se mogu rastaviti sintaktički ili semantički povezane riječi (pridjev, broj, zamjenica ili imenica od imenice, ime od prezimena): ***Osam je puta pljačkao pošte i trgovine, uvijek prijepodne, maskiran, ali plastičnim pištoljem***, no ako se ne želi rastavljati sintaktički ili semantički povezanu cjelinu, stavlja se iza prve naglašene riječi iduće naglasne cjeline: ***Osam puta pljačkao je pošte i trgovine, uvijek prijepodne, maskiran, ali lastičnim pištoljem***; Još primjera: **U blagom zavoju je izgubio kontrolu nad vozilom i završio u provaliji.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 11.); **Ove godine će dvije studentice kojima predajem diplomirati na temama iz obrade stakla, a kolegici su roditelji već kupili plamenik kako bi mogla raditi.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 3); **Njihova kuća je na samom kraju sela pa su kao obitelj bili malo udaljeni od drugih.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 7.); **Sveti Otac je potpuno svjestan opasne situacije koja mu prijete (...).* (24sata, 5. 3. 2015., str. 23.); **Za javnu nabavu će biti zadužena Marija Cvrlje koja ima veliko iskustvo (...).* (24sata, 7. 3. 2015., str. 25.); **Vedran Rožić je sastavio popis premija, ali nije potvrdio premiju za četvrtfinale.* (24sata, 7. 3. 2015., str. 60.); **New York Magazine je objavio teoriju prema kojoj je zrakoplov otela ruska tajna služba.* (24sata, 8. 3. 2015., str. 15.); **Obdarenog policajca medicinska ekipa je vozilom Hitne pomoći prevezla u splitsku bolnicu.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 17.); **Sve pjesme su nam na engleskom jeziku jer ćemo nakon Gabrielina rođenja snimati album u Londonu.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 66.).

3.5.4. Nepunoznačni glagol + odglagolna imenica

Sve je češća zamjena punoznačnog glagola nepunoznačnim glagolom i odglagolnom imenicom, npr. kao u rečenici: **Redatelj je pak imao sumnji u svoju ekranizaciju djela koja je na nekim top-listama proglašena drugim najboljim hrvatskim filmom svih vremena (...).*

(24sata, 4. 3. 2015., str. 45.). Riječ je o „dekomponiranom predikatu, pod kojim se podrazumijeva svaki dvočlani predikat konstruiran po modelu glagol (= kopula ili semikopulativni glagol) + deverbativna imenica, npr. *vršiti utjecaj // utjecati*⁷², no „općejezična norma preporučuje izbjegavanje ustrojstva nepunoznačni glagol + imenica (ustrojstva s dekomponiranim predikatom) i preporučuje da se to ustrojstvo, kad je god to moguće, zamijeni glagolom iste osnove kao imenica.“⁷³ Prema tome bi rečenica pravilno glasila: *Redatelj je sumnjao (...)*. Osim u publicističkome, takve su konstrukcije vrlo česte u administrativome stilu. Još primjera: **Brkić kaže da je Josipović tražio i potporu HDZ-a, no to mu stranka koja se ne želi baviti spletkama i nečasnim igrama, nije dala.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 4.); **Počeo se služiti političkim progona konkurenata, a vrši pritisak na pravosudna tijela da se pokrenu slični progoni čelnih ljudi HDZ-a.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 29.); **Zbog toga sam mišljenja da djecu treba usmjeriti u programe univerzalnih sportskih škola (...)*. (24sata, 6. 3. 2015., str. 53.); **Za dva tjedna iznijet će svoj prijedlog konverzacije (...)*. (24sata, 10. 3. 2015., str. 8.); **(...) država u ovom slučaju nije intervenirala ni napravila pritisak na banku.* (24sata, 10. 3. 2015., str. 9.).

3.5.5. Nesklonjiva imenica/imenica s crticom + imenica

Što se tiče nesklonjivih imenica koje prethode drugim imenicama, one su tipične za engleski jezik, no čestim prevođenjem upravo iz toga jezika, sve su češće takve i u našem jeziku u kojemu „treba prevesti u skladu s hrvatskim jezikom, tj. umjesto nesklonjive imenice (...) upotrijebiti ili imenicu u genitivu koja stoji iza imenice u nominativu ili od prve imenice, kad je to moguće, izvesti odnosni ili posvojni pridjev.“⁷⁴ Npr. rečenica: **Pripremite se za nogomet uz novu kolekciju Umbro tenisica za sve terene.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 79.) pravilno bi glasila: *(...) uz novu kolekciju Umbrovih tenisica za sve terene.* Još primjera: **(...) a fotografije s njegova Instagram profila već smo objavili.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 22.); **Nela je (...) koordinirala akciju na službenoj Facebook stranici.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 14.); **Mondo vam predstavlja odličnu kolekciju Nike tenisica za trčanje i slobodno vrijeme (...)*. (24sata, 3. 3. 2015., str. 71.); **-30% NA PERWOLL, SILAN I SOMAT PROIZVODE U SVIM KAUF LAND PRODAVAONICAMA* (24sata, 4. 3. 2015., str. 15.); **(...) govori povjesničar filma Daniel Rafaelić o 'Izbavitelju', filmu koji je 1976. režirao Krsto Papić pod patronatom Jadran filma.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 50.).

⁷²Ivo Pranjković: o.c., str. 78.

⁷³Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 68.

⁷⁴Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 127.

Imenice koje imaju dvije sastavnice povezane spojnicom bolje je, kad god je to moguće, zamijeniti svezom *pridjev + imenica* ili *imenica + imenica u genitivu* ili *imenica + prijedložni izraz*. Npr. rečenica: *Ipak, njegovo ime je dospjelo na najpoznatiju filmsku internet-stranicu*. (24 sata, 8. 3. 2015., str. 8.) ispravno bi glasila: *Ipak, njegovo je ime dospjelo na najpoznatiju **filmsku internetsku stranicu***. Još primjera: **Na naslovnici Esquera tako su se zapitali zašto odjednom izigrava da je čuveni seks-simbol Marilyn Monroe*. (24sata, 2. 3. 2015., str. 64.); **COOL JE JEDINI MAGAZIN ZA TINEJDŽERE KOJI IMA SVOJU INTERNET-STRANICU* (24sata, 2. 3. 2015., str. 103.); **Joan Jett i njezin antlogijski „I Love Rock 'N Roll“ žarili su i palili svjetskim glazbenim top-ljestvicama*. (24sata, 9. 3. 2015., str. 50.); **Vikao je, bio agresivan i opsjednut najskupljim striptiz-klubovima* (...). (24sata, 10. 3. 2015., str. 54.); **Od keksa i viška biskvita nastaju lude čoko-lizalice*. (24sata, 10. 3. 2015., str. 49.).

3.5.6. Posvojni genitiv/posvojni pridjev

Imenski atribut u genitivu i posvojni pridjev u određenim su sintaktičkim i semantičkim uvjetima istovjetni, konkurentni i zamjenljivi. Opća je preporuka i zahtjev normativnih gramatika da se „genitivni izraz koji znači pripadnost (*red vožnje*) treba, kad je god to moguće, zamijeniti posvojnim pridjevom (*vozni red*).“⁷⁵ Npr. oglas: **Naručite (...) pozivom na besplatni broj telefona* (...). (24sata, 4. 3. 2015., str. 83.) trebalo bi zamijeniti oglasom: *Naručite (...) pozivom na besplatni **telefonski broj*** (...). „Mijenja li zamjena značenje izraza, ostavljamo ga nepromijenjenim (*praznik rada* ne treba mijenjati u **radni praznik*...)“.⁷⁶ Još primjera: **Sandri Švaljek ne cvatu ruže kao zamjenici Bandića*. (24sata, 1. 3. 2015., str. 24.); **Ravnateljica Tihana Sarošević ističe koliko je plesno obrazovanje i odgoj važno za razvoj djeteta*. (24sata, 3. 3. 2015., str. 2.); **17 golova zabili su ove sezone i 13 puta asistirali obrambeni igrači Chelseaja*. (24sata, 4. 3. 2015., str. 76.); **Ta se odluka trenera našem napadaču nije svidjela*. (24sata, 4. 3. 2015., str. 77.); **Veliki navijač Newcastlea za desetu je godišnjicu braka odveo bolju polovicu na safari u Afriku* (...). (24sata, 4. 3. 2015., str. 78.); **(...) i uopće ne možemo dobiti broj telefona da kažemo šta želimo* (...). (24sata, 6. 3. 2015., str. 8.).

⁷⁵ Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 183.

⁷⁶ Anđela Frančić, Lana Hudeček, Milica Mihaljević: o.c., str. 183.

3.5.7. Složene rečenice i zarez

Po sastavu se rečenice dijele na jednostavne i složene. Jednostavne mogu biti neproširene (imaju subjekt i predikat) i proširene (osim predikata i subjekta, imaju i druge rečenične dijelove: objekt, priložnu oznaku, atribut ili apoziciju). Složene rečenice sastavljene su od dviju ili više jednostavnih rečenica, a dijele se na nezavisnosložene, zavisnosložene i rečenični niz. Nezavisnosložene su nastale povezivanjem jednostavnih rečenica, zavisnosložene uvrštavanjem jedne jednostavne rečenice u drugu, a rečenični niz nizanjem jednostavnih rečenica. No, s obzirom na veznik i odnos prema povezanim surečenicama, dijele se na više skupina. Tako se nezavisnosložene dijele na sastavne, rastavne, suprotne isključne i zaključne⁷⁷, a zavisnosložene na predikatne, subjektne, objektne, atributne i priložne (mjesne, vremenske, načinske, uzročne, namjerne, pogodbene, posljedične, dopusne).

Pisanje zarezova u nezavisnosloženim rečenicama obavezno je kod suprotnih, isključnih i zaključnih rečenica, a sastavne⁷⁸ se i rastavne ne pišu zarezom. Npr. u rečenici: **Dakle, službena osoba nije tu u svojstvu savjetnika nego upravitelja cjelokupne imovine, te će tako imati pravo odrediti koliko novca je mjesečno dovoljno da bi netko preživio, a sve u svrhu podmirenja dugovanja.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 8.) veznik *nego* je veznik nezavisnosložene suprotne rečenice, stoga ga je potrebno odvojiti zarezom, a veznik *te* je veznik sastavne rečenice ispred kojega se zarez ne piše: *Dakle, službena osoba nije tu u svojstvu savjetnika, **nego** upravitelja cjelokupne imovine **te** će tako odrediti koliko je mjesečno novca dovoljno da bi netko preživio, a sve u svrhu podmirenja dugovanja.* Pronađeni su primjeri nezavisnosloženih suprotnih rečenica: **On ne prima plaću nego samo mirovinu.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 29.); **Ja ga ne mrzim nego ga žalim jer nema ljubav svoje djece koju ja imam.* (24sata, 3. 3. 2015. str. 9.); **Za jednog savjetnika mogu zaposliti četiri domara ali ne žele.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 23.); **Bit će važno da predsjednica bude konstruktivna, da poveća kooperaciju a smanjuje konflikt.* (24 sata, 4. 3. 2015, str. 4.); **Ovog puta ne tražimo pomoć da nekome pronađemo siguran dom nego da vratimo maloga, preslatkog Viga kući obitelji koja ne spava od brige za njim.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 84.); **Sve otkrivamo u novom Expressu ali zavirili smo i u tabor oporbe.* (24sata, 5. 3. 2015., str. 77.); **Nije stala ispred pružnog prijelaza na kojem nema brklje nego postoji znak obveznog zaustavljanja i Andrijin*

⁷⁷Prema *Gramatici hrvatskoga jezika* Josipa Silića i Ive Pranjkovića kategorija je isključnih i zaključnih rečenica izuzeta.

⁷⁸Kod sastavnih je rečenica pisanje zarezova moguće ako se drugi dio rečenice naknadno dodaje ili ističe.

križ. (24sata, 8. 3. 2015., str. 25.); **Otišao je no vratio se nakon desetak minuta.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 9.).

Zavisnosložene se rečenice ne pišu zarezom, osim ako su u inverziji, tada je zarez potreban. Npr. u rečenici: **Zbog ozljede Marina Čilića Borna Ćorić postao je prvi hrvatski reket u dvobojima sa Srbijom ovog vikenda.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 81.) veznik zbog je veznik zavisnosložene priložne uzročne rečenice. Zavisna surečenica čiji je veznik dio prethodi glavnoj (u inverziji je) te bi trebala biti odvojena zarezom: *Zbog ozljede Marina Čilića, Borna Ćorić postao je prvi hrvatski reket u dvobojima sa Srbijom ovog vikenda.* Zarez se piše i kod posebnog isticanja, npr. rečenica: **Najbolje prođu oni koji nisu opterećeni nacionalizmom takvi mogu Hrvatsku izvući iz krize.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 8.) ispravna bi bila: *Najbolje prođu oni koji nisu opterećeni nacionalizmom, **takvi mogu Hrvatsku izvući iz krize.*** I kod umetanja rečenice u zavisnosloženim rečenicama piše se zarez, npr. rečenica: **Puno veću pompu izazvalo je ministričina odluka da digne Vladin avion koji je iz Hrvatske doletio po nju u Tursku i dovezao je u Zagreb umjesto da je dan kasnije putovala s jeftinijom komercijalnom linijom.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 34.) može biti napisana i ovako: *Puno je veću pompu izazvala ministričina odluka da digne Vladin avion, **koji je iz Hrvatske doletio po nju u Tursku i dovezao je u Zagreb,** umjesto da je dan kasnije putovala jeftinijom komercijalnom linijom.* Još primjera: *Iako su ga dvije medicinske ekipe oživljavale čak sat vremena dječaka nisu uspjeli spasiti.* (24sata, 1. 3. 2015., str. 13.); **Kada mi dođu prijatelji na partiju karata pitaju me što je to složeno u kutu, pokažem im, a onda me pitaju zašto to čuvam.* (24sata, 2. 3. 2015., str. 108.); **Tko je naručio Pukanićevo ubojstvo, i dalje je nepoznato.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 12.); **Kad sam izašla iz kupaonice igrao se sa slavinama u kadi.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 13.); **Kako bi uštedio na prijevozu on je gomilao tjela pokojnika koje bi onda prevezio u Ljubljani na kremiranje.* (24sata, 3. 3. 2015., str. 15.); **Što se tiče predaka s majčine strane oni potječu s otoka Hvara.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 32.); **Usprkos silnom obiteljskom bogatstvu Pusić se prije nekoliko dana našla u središtu financijske afere upravo zato što je njezino ministarstvo udruzi njezina brata Zorana Pusića isplatilo pomoć od 250.000 kuna.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 35.); **Ako je riječ o doista malom balkonu nemojte tiskati ležaljke jednu uz drugu da ne ostavite imalo prostora za kretanje.* (24sata, 4. 3. 2015., str. 53.); **Dok je ona ležala na djetetu agresivni pitbul je već počeo kopati rupu u pjesku kako bi opet došao do mališana – svog jedinog cilja.* (24sata, 9. 3. 2015., str. 9.).

4. Zaključak

Iz analize, koja je provedena na korpusu deset novinskih brojeva iz *24sata*, možemo zaključiti da se norma hrvatskoga standardnog jezika na sintaktičkoj razini publicističkoga stila ne poštuje jer se pogreške pojavljuju gotovo u svakoj rečenici, neke češće, a neke rjeđe što ne znači da, ako bismo analizirali korpus od više brojeva, ne bi te iste postale učestalije. Tome doprinosi vrlo vjerojatno i jedno od općenitih obilježja sintakse publicističkoga stila, a to je njezino uprosječivanje, tj. biranje istih sintaktičkih sredstava.

Pogreške se javljaju u vezi s prijedlozima, veznicima, sročnosti, rekcijom i ostalim jezičnim problemima vezanim uz sintaksu. Što se tiče prijedloga, vrlo se često javljaju pogreške u vezi s uporabom prijedloga: *kroz, po, putem, preko* i *s(a)*, nešto manje: *između* i *među, k(a)* i *kod, pred, radi* i *zbog, za* te prijedlozima koji dolaze u konstrukciji s različitim padežima, dok je pronađen samo jedan primjer pogrešno uporiabljjenog prijedloga *glede*. Što se tiče veznika, najčešće su pogreške u uporabi veznika *ni* i *niiti*, nešto rjeđe: *bez da, budući da* i *jer, bez obzira na to što, kako... tako i, s obzirom na to da, ukoliko* i *ako* te vezničkim pleonazmom *zato jer*, dok je pronađen samo jedan primjer pogrešne uporabe veznika *mada* i *pošto*. Pronađeno je nekoliko primjera pogrešne sročnosti: dva atributa i imenice, jedan subjekta i predikata te jedan s više subjekata i predikatom, no zato su česte pogreške koje se odnose na sročnost glavnih brojeva: *jedan, dva, tri* i *četiri* te je uočeno da deklinacija tih brojeva u tekstovima dnevnog lista *24sata* uopće nije primjenjivana. Pogrešna rekcija pronađena je u glagola: *kontaktirati, koristiti, sličiti, smetati* i *pomagati* pri čemu je najviše primjera pronađeno u uporabi glagola *koristiti*. Ostale sintaktičke pogreške koje su pronađene odnose se na svega nekoliko primjera u vezi s česticom *li* te konstrukcijama s riječcom *ni*. Mjesto je enklitike među najčešćim pogreškama koje zapažamo u novinskim člancima kao i uporaba genitivnog izraza umjesto posvojnog pridjeva te pogreške u pisanju zareza u složenim rečenicama. Pronađene su i pogreške koje se odnose na uporabu nesklonjive imenice u vezi s drugom imenicom te česta uporaba nepunoznačnog glagola i odglagolne imenice.

Svi bi funkcionalni stilovi trebali poštivati standardnojezičnu normu bez obzira na to što svaki zasebno ima značajke po kojima se razlikuje od drugih funkcionalnih stilova i razliku u ograničenosti jezične slobode. Među njima je publicistički funkcionalni stil jedan od ograničenijih, no razradbu dopuštenih od nedopuštenih pogrešaka u publicističkome stilu otežava njegovo vrlo razgranato ostvarivanje u više različitih žanrova. Budući da su *24sata*

dnevne novine, svrha im je obavijesna, a u obavijesnome žanru publicističkoga stila obveza je da se poštuje norma najveća. Samim time što su neke od tih pogrešaka vrlo česte u publicističkome stilu, ne znači da su i prihvatljive za taj stil. Dakle, većina spomenutih pogrešaka na sintaktičkoj razini nije dopuštena u publicističkome stilu, no među one dopuštene, i to samo u izuzetnim situacijama, spadaju: neispisivanje svake od dopuna u rečenicama u kojima se pojavljuje više prijedloga od kojih svaki zahtjeva dopunu u različitome padežu, uporaba namjernog veznika *da bi* u zavisnosloženim suprotnim rečenicama, uporaba glagola *koristiti* s dopunom u akuzativu, uporaba čestične skupine *da li* te uporaba konstrukcije *za* s infinitivom. Budući da dnevnim novinama tekstovi nastaju u vrlo kratkome roku, u njima su pogreške na sintaktičkoj razini postale skoro pa i sastavni dio jezičnih karakteristika toga stila. Osim toga, *24sata* novine su koje obavještavaju o svim mogućim temama pa svakako velik utjecaj na uprosječivanje značajki publicističkoga stila imaju i ostali funkcionalni stilovi, najviše razgovorni i administrativni.

Možemo zaključiti da je razlog mnogobrojnih pogrešaka, uz uprosječivanje sintakse te utjecaja drugih funkcionalnih stilova na publicistički stil, i nesavladavanje sintaktičkih pravila, a ponekad i nedovoljno jasno objašnjeno nepoštivanje sintaktičkih norma. Nepoštivanje normativnih pravila događa se na svim jezičnim razinama, a brojne su one na sintaktičkoj razini koje se najčešće vežu uz uporabu gramatikaliziranih riječi koje su vrlo široka, obuhvatna i razgranata značenja. Stoga se sintaktička razina smatra najproblematičnijom u normativistici, a sintaksa, disciplina koja se njome bavi, najkompleksnijom lingvističkom disciplinom. Budući da se publicističkim stilom susrećemo svakodnevno jer nam je dostupan i u pisanome i govornome mediju (namijenjen najširem krugu ljudi), takve bi se pogreške trebale izbjegavati jer su pogreške publicista i novinara pogubne za hrvatski jezik s obzirom na to da masovni mediji imaju velik utjecaj na jezičnu kulturu pojedinca.

5. Popis literature

1. Anić, V. i dr.: *Hrvatski enciklopedijski rječnik*, Novi Liber, Zagreb, 2002., 2004.
2. Badurina, L., Marković, I., Mićanović, K.: *Hrvatski pravopis*, Matica hrvatska, III. izdanje, 2008.
3. Barić, E. i dr.: *Hrvatska gramatika*, II. promijenjeno izdanje, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
4. Barić, E. i dr.: *Priručna gramatika hrvatskoga književnog jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 1997.
5. Barić, E. i dr.: *Hrvatski jezični savjetnik*, Pergamena i Školske novine, Zagreb, 1999.
6. Brabec, I.: *O pogrešnoj uporabi prijedloga kroz*, Jezik, IV/3, Zagreb, 90 – 93.
7. Brabec, I.: *100 jezičnih savjeta*, četvrto izd., Školske novine, Zagreb, 1984.
8. Dulčić, M. (prir.): *Govorimo hrvatski: jezični savjeti*, Hrvatski radio, Naprijed, Zagreb, 1997.
9. Fonović Cvijanović, T., Paronić, S.: *Najčešće sintaktičke pogreške u publicističkome stilu (na primjeru Glasa Istre)*, Tabula, 2013., str. 115 – 126.
10. Frančić, A., Hudeček, L., Mihaljević, M.: *Normativnost i višefunkcionalnost u hrvatskome standardnom jeziku*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2005.
11. Frančić, A., Petrović, B.: *Hrvatski jezik i jezična kultura*, Visoka škola za poslovanje i upravljanje „Baltazar Adam Krčelić“, Zaprešić, 2013.
12. Gortan Veljko: *O mjestu enklitike u nezavisnoj rečenici*, Jezik, V/1, Zagreb, 1956., 14 – 16.
13. Hudečak, L., Mihaljević, M.: *Jezik medija: publicistički funkcionalni stil*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2009.
14. Hudeček, L., Mihaljević, M., Vukojević, L.: *Jezični savjeti*, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, 2010.
15. Hudeček, L., Vukojević, L.: *Da li, je li i li – normativni status i raspodjela*, Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje, 33/1, Zagreb, 2008., str. 217 – 234.
16. Katičić, R.: *Sintaksa hrvatskoga književnog jezika*, treće poboljšano izdanje, Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti, Nakladni zavod Globus, Zagreb, 2002.
17. Matas Ivanković, Ivana: *Prijedlozi za izražavanje sredstva između norme i upotrebe*, Jezik, 60., Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Zagreb, str. 10 – 25.
18. Matković, M.: *Jezični svajetnik – iz prakse za praksu*, Škorpion, Zagreb, 2006.

19. Mihaljević, Milica: *Funkcionalni stilovi hrvatskoga (standardnog) jezika*, *Rasprave Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 28/1, Zagreb 2002., 325 – 343.
 20. Opačić, Nives: *Novi jezični putokazi: Hrvatski na raskrižjima*, Krvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2014.
 21. Opačić, Nives: *Reci mi to kratko i jasno*, Novi Liber, Zagreb, 2009.
 22. Pranjković, I.: *Druga hrvatska skladnja. Sintaktičke rasprave.*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 2001.
 23. Pranjković, I.: *Funkcionalni stilovi i sintaksa*, *Suvremena lingvistika*, 41-42/1-2, Zagreb 1996., 519-527.
 24. Pranjković, I.: *Hrvatska skladnja. Rasprave iz sintakse hrvatskoga jezika.*, Hrvatska sveučilišna naklada, Zagreb, 1993.
 25. Rogić, P.: *Deklinacija brojeva dva, oba (obadva), tri, četiri*, *Jezik*, III/5, Zagreb 1954., 138 – 141.
 26. Samardžija, M.: *Norme i normiranje hrvatskoga standardnoga jezika*, Matica hrvatska, Zagreb, 1999.
 27. Silić, J.: *Funkcionalni stilovi hrvatskoga jezika*, Disput, Zagreb, 2006.
 28. Silić, J., Pranjković, I.: *Gramatika hrvatskoga jezika*, Školska knjiga, Zagreb, 2007.
 29. Težak, S., Babić, S.: *Gramatika hrvatskoga jezika: priručnik za osnovno jezično obrazovanje*, 7. izmjenjeno i dopunjeno izd., Školska knjiga, Zagreb, 1992.
6. Izvor
- 24sata*, 1 – 10. ožujka, 2015.

7. Sažetak

Sintaktičke pogreške u publicističkome funkcionalnom stilu hrvatskoga jezika

U radu se opisuju sintaktičke pogreške u *24sata*, najčitanijim, napopularnijim i najprodavanijim dnevnim novinama u Hrvatskoj. Analiza obuhvaća deset brojeva i to: prijedloge *glede, između i među, k(a) i kod, kroz, po putem, pred, preko, radi i zbog, s(a), za* te prijedloge koji dolaze u konstrukcijama s različitim padežima; veznike *bez da, budući da i jer, bez obzira na to što, da bi, kako... tako i, mada, ni i niti, pošto, s obzirom na to da, ukoliko i ako* te veznički pleonazam *zato jer*; sročnost; rekciju glagola *kontaktirati, koristiti, sličiti, smetati i pomoći* te ostale jezične probleme vezane uz sintaksu: česticu *li*; konstrukcije s riječcom *ni*; mjesto enklitike; nesklonjivu imenicu/imenicu s crticom + imenicu; nepunoznačni glagol + odglagolnu imenica; posvojni pridjev i posvojni genitiv te složene rečenice i zarez. Na temelju primjera iz novina te uz pomoć normativnih priručnika ukazuje se na situacije u kojima se norma na sintaktičkoj razini u publicističkome stilu ne poštuje.

Ključne riječi: sintaksa, *24sata*, normativni priručnici, publicistički stil

8. Summary

Syntactic errors in publicist functional style of the Croatian language

In this paper we describe syntactic errors that appear in *24sata*, the most widely read, the most popular and the best-selling daily paper in Croatia. The analysis encloses ten issues with the following features: prepositions *glede, između i među, k(a)* and *kod, kroz, po, putem, pred, preko, radi i zbog, s(a), za* and prepositions that come in structures with different cases; conjunctions *bez da, budući da* and *jer, bez obzira na to što, da bi, kako... tako i, mada, ni* and *niti, pošto, s obzirom na to da, ukoliko* and *ako*, also conjunction pleonasm *zato jer*; congruity; government of the verbs *kontaktirati, koristiti, sličiti, smetati, pomoći* and other linguistical problems connected to syntax: particle *li*; structures with the word *ni*; the position of enclitic; indeclinable noun/noun with a hyphen + noun; incomplete verb + gerund; possessive adjective and possessive case and also compound sentences and comma. Based on the examples from the newspapers and with the help of normative reference books we have pointed out the situations in which the syntactic standards are not respected in the publicist style.

Key words: syntax, *24sata*, normative reference books, publicist style.